

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики**

**«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ
ГОРІШНЬОШЕРІВЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка 4-го курсу, 402 групи спеціальності
106 Географія ОПП «Регіональний розвиток і
просторове планування

Козлова Катерина Миколаївна

Керівник:

кандидат географічних наук, доцент

Заблотовська Наталія Василівна

До захисту допущено на засіданні кафедри протокол
№ ____ від _____ 2025 р. Зав.
кафедрою _____ проф. Костащук І.І.

Чернівці - 2025

АНОТАЦІЯ

Козлова Катерина

Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 106 географія ОП “Регіональний розвиток і просторове планування” кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича м.Чернівці

Україна 2025

Згідно мети дослідження у цій роботі проаналізовані тенденції та передумови соціально-економічного розвитку обраної громади. У аналіз входить опис природно-географічних умов, історичних передумов та демографічна ситуація. Описаний сучасний стан соціальної та економічної сфери Горішньошеровецької ТГ. За період дослідження відслідковувались позитивні та негативні зміни у Горішньошеровецькій територіальній громаді.

На основі аналізу передумов та розумінні тенденцій у громаді було створено SWOT-аналіз, у якому детально описано наше бачення можливостей та викликів які на даному етапі є у Горішньошеровецькій громаді.

Ключові слова: Горішньошеровецька територіальна громада, соціально-економічний розвиток, якість життя населення, перспективи.

ABSTRACT

Kateryna Kozlova

First (Bachelor's) level student Specialty 106 "Geography", Educational Program "Regional Development and Spatial Planning" Department of Geography of Ukraine and Regional Studies Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine, 2025

This work is dedicated to the analysis of the socio-economic development of the Horyshnosherivtsi territorial community. The research analyzes the natural-geographical conditions, historical prerequisites, and demographic situation that form the basis for the current state of the community's social and economic spheres. Throughout the research period, positive and negative changes that occurred in the Horyshnosherivtsi TC were tracked. Based on the obtained data, a SWOT analysis was conducted, identifying key opportunities and challenges facing the community at the current stage of development.

Keywords: Horyshnosherivtsi territorial community, socio-economic development, quality of life of the population, prospects.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Застосування ідей, результатів та текстів наукових досліджень інших авторів з відповідними посиланнями _____ Козлова Катерина

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА РЕГІОНУ.....	8
1.1 Поняття соціально-економічного становища у суспільно-географічних дослідженнях	8
1.2 Законодавче підґрунтя соціально-економічного розвитку громади	10
1.3 Методи наукового пізнання соціально-економічної розвитку	13
Висновки до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА ГОРІШНЬОШЕРОВЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	16
2.1 Природно-географічні умови та їх значення для сучасного соціально-економічного розвитку громади	16
2.2. Історичні передумови розвитку соціально-економічного становища.....	19
2.3 Демогеографічна ситуація Горішньошеровецької територіальної громади як індикатор її соціально-економічного розвитку.....	27
Висновки до розділу 2.....	31
РОЗДІЛ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ ГОРІШНЬОШЕРОВЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	32
3.1 Соціальна сфера Горішньошеровецької територіальної громади	32
3.2 Характеристика економічного розвитку досліджуваної громади.....	38
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	44
РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	45

4.1 Зміни у територіальній громаді за період активної фази дослідження.....	45
4.2 SWOT-аналіз розвитку громади.....	50
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4.....	57
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

Актуальність дослідження. За останні декілька років активної децентралізації в Україні була утворена велика кількість об'єднаних територіальних громад. Задля забезпечення розвитку кожної окремої адміністративної одиниці, утримування задовільного стану її економіки та сприяння прогресу, високого рівня життя населення та забезпечення можливості конкурувати на загальнодержавному рівні, громади потребують аналізу природних ресурсів, соціального становища, оцінки економічного розвитку на етапі виникнення та задля визначення перспектив подальшого економічного розвитку. Повномасштабне вторгнення Російської федерації призупинило процеси планування у громаді на стратегічному рівні. На даному етапі керівництво громад приділяє замало уваги аналізу та покращенню соціально-економічного становища.

Горішньощеровецька територіальна громада утворена в 2020 році і з тих пір комплексна оцінка її ресурсів, економічних перспектив та якості життя населення не проводилась.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження обрано Горішньощеровецьку територіальну громаду. Предметом дослідження виступає соціально-економічне становище Горішньощеровецької територіальної громади, його тенденції та перспективи розвитку.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягала у вивченні сучасного соціально-економічного становища Горішньощерівської ТГ з метою виокремлення перспективних шляхів її розвитку. Відповідно до мети перед нами було поставлено наступні завдання:

- уявити суть поняття «соціально-економічне становище», дослідити законодавче підґрунтя соціально-економічного розвитку громади;

- охарактеризувати сучасний стан економіки та соціального становища Горішньошеровецької територіальної громади;
- прослідкувати зміни, які відбулися у громаді за період дослідження
- визначити проблеми та перспективи, запропонувати можливі шляхи подальшого розвитку досліджуваної ТГ;

Методологічна основа та методи дослідження. Методологічною основою дослідження слугували праці Удотова Л.Ф., Петрик І.В., Горобець Т.О., Даценко М.Д, Руденко Л.Г., Сухий П.О., Жупанський Я.І., Заячук М.Д. Наукове вишукування проведено із використанням загальнонаукових та конкретно наукових методів дослідження. Із сукупності методів частіше використовувалися наступні: експедиційний, літературний, аналізу та синтезу, математичний, статистичний метод та картографічний з застосуванням географічних інформаційних систем.

Інформаційною основою при написанні роботи послужили матеріали Горішньошеровецької ТГ, архівні та довідкові матеріали. Використані ГІС програми: QGIS, ArcGIS online, Google Ears.

Теоретичне та практичне значення даної наукової роботи полягає у тому, що її результати можуть використовуватися керівництвом громади для покращення стану економіки та рівня якості життя населення.

Апробація. Результати даного дослідження доповідалися на наукових конференціях Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича впродовж 2022-2025рр, брала участь у конкурсі наукових студентських робіт спеціальності 106 Географія у 2025р.. Рекомендується та може бути використана управлінням Горішньошеровецької територіальної громади задля забезпечення подальшого розвитку ТГ, удосконалення планів та створення стратегії розвитку.

Обсяг і структура роботи. Дослідження складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг

роботи складає 65 сторінок, з яких основного тексту 54 сторінки. Перелік використаних джерел налічує 17 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА РЕГІОНУ

1.1 Поняття соціально-економічного становища у суспільно-географічних дослідженнях

Соціальне життя суспільства є поєднанням багатьох процесів, кожен з них походить від численних соціальних явищ, їхнім перебігом у часі та просторі. Соціально-економічні дослідження повинні володіти усіма аспектами соціального життя і, перш за все, тими з них, які на даний час є гострим соціальним інтересом, потребують аналізу і вимагають відповідних дій для покращення чи виправлення стану.

«Соціально-економічна статистика - це наука, що стандартними для неї методами вивчає тенденції й закономірності соціального життя та соціальних процесів, котрі вивчають кількісну характеристику досліджуваних закономірностей в нерозривному зв'язку з якісною визначеністю; установлює наявність й щільність відповідних взаємозв'язків, моделює соціальні процеси, та також оцінює певні перспективи їхнього розвитку за певних умов» [13].

«Економічна теорія – це суспільна наука, яка вивчає закони розвитку економічних систем, діяльність економічних суб'єктів, спрямовану на ефективне використання обмежених виробничих ресурсів і управління ними з метою максимального задоволення своїх безмежних потреб»[4].

Відповідно, для дослідження соціально економічного становища необхідно провести статистичний аналіз економіки даної ТГ, дослідити соціальне життя в межах громади, та її становищі в економічній сфері області

Соціально-економічні дослідження охоплюють всі існуючі аспекти соціально-економічного життя.

На початку створення, планування соціально-економічного розвитку громади передбачає:

1) аналіз соціально-економічного розвитку населених пунктів громади за попередні роки, визначення головних тенденцій розвитку, порівняння з загальнодержавними та регіональними тенденціями розвитку;

2) пошук основних проблем економічного розвитку громади, та у соціально-культурній сфері;

3) оцінку рівня використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу ТГ, оцінка наявних ресурсів;

4) визначення першочергових цілей та напрямів розвитку територіальної громади на певний час та шляхи вирішення найбільших соціальних, економічних та культурних проблем громади;

5) постановку задач, які допоможуть досягти визначених цілей, визначення термінів за які вони мають бути виконані, ураховуючи фінансові та інші ресурси наявні в громаді.

«Місцевий економічний розвиток на даний момент уже пройшов деякі етапи становлення, але формування цього поняття у світі в процесі глобалізації відбувається й досі. Еволюція місцевого економічного розвитку свідчить, що нині розвиток громад повинен бути націлений на досягнення сталості, тобто збалансованості трьох складників: економічного, соціального та екологічного» [9].

Ми вважаємо, що саме суб'єкти господарської діяльності, зокрема підприємства, організації, фірми, які розташовані на території та створюють додаткову додану вартість, можна вважати тим, що визначає рівень економічного розвитку. В той час індикатором конкурентоспроможності можна вважати інвестиційну привабливість місцевої економіки. Для зростання економічного

розвитку громаді необхідно формувати інфраструктуру, створювати діловий клімат та сприяти налагодженню співпраці як у межах громади, так і між ними.

1. 2 Законодавче підґрунтя соціально-економічного розвитку громади

Регулюванням процесами децентралізації, слідкуванням за розвитком і процесами в громадах, визначенням норм і вимог до територіальних громад займається законодавство України.

В чинному законодавстві України вказано, що є необхідним для нормального функціонування громади, її процвітання та для можливих перспектив соціально-економічного розвитку.

Кожна спроможна громада має мати мінімальну інфраструктуру, щоб повноцінно функціонувати, серед такої інфраструктури:

- Приміщення в якому будуть розміщуватись органи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади з урахуванням місця для різних функцій управління, такими як управління фінансами та комунальною власністю, містобудівною діяльністю, освітою, охороною здоров'я, культурою, соціальним захистом тощо.
- Приміщення для поліклініки (амбулаторії) чи лікарні широкого профілю
- Приміщення для територіального центру соціального захисту
- Центр надання адміністративних послуг, якщо такого немає на відстані від 5 до 10 км в межах інших територіальних громад
- Будівля для органів правопорядку
- Приміщення для служб реагування в випадку екстрених ситуацій.

Вимоги до приміщень освітніх закладів не закладаються, оскільки децентралізація не передбачає розширення їх мережі.

Потреба в вільних приміщеннях придатних до експлуатації може задовольнятися за рахунок:

а) будівель, що на даний момент не використовуються (наприклад, приміщення колишніх бюджетних установ в населених пунктах, що мали раніше статус районних центрів);

б) придбання приватних будівель (наприклад, садиби, які в сільській місцевості недорого коштують);

в) надання державою фінансової підтримки.

Законодавством висунуто норми і вимоги що до землекористування у територіальній громаді, які тезами наведені нижче:

1. Територіальна громада володіє, користується та розпоряджається своєю комунальною власністю на свій розсуд.

2. Рухоме і не рухоме майно, доходи місцевого бюджету, інші кошти які визначені у Переліку об'єктів права власності громад є комунальною власністю територіальної громади.

3. Органи місцевого самоврядування певної територіальної громади мають право на підставі договорів мати спільну (комунальну) власність з іншими територіальними громадами того ж району або області.

4. До комунальної власності Територіальної громади належать усі землі, які знаходяться в просторових межах громади, крім земель приватної та державної власності. Окрім того, територіальна громада, якщо це потрібно, може набувати у свою комунальну власність певні земельні ділянки поза межами її території. Право на володіння такою ділянкою має бути засвідчене у відповідних державних актах

5. Регулювання прав власності громад на землю регулюється Земельним кодексом України та інших законів України. При цьому всі власники та землекористувачі земельних ділянок повинні виконувати певні умови:

а) забезпечувати використання землі за цільовим призначенням;

- б) додержуватися вимог законодавства про охорону довкілля;
- в) своєчасно вносити плату за землю;
- г) не порушувати прав інших власників земельних ділянок та землекористувачів;
- г) додержуватися правил добросусідства та встановлених законом обмежень (сервітутів, охоронних зон тощо). [3]

Задля сприяння економічному розвитку громада повинна проводити ряд рекомендованих заходів.

Для початку розробити стратегічний план розвитку громади, тому що без нього проекти будуть хаотичними, точковими і не будуть сприяти взаємозв'язкам в розвитку громаді. Також необхідно мати осіб, які будуть визначеними відповідальними за економічний розвиток та за роботу з бізнесом. Це може бути робоча група, підрозділ в органах управління, які могли б шукати вирішення проблем і пропонувати місцевій раді проекти які підходять для фінансування.

Мати сайт, на якому потрібно опублікувати свій економічний профіль, відомості про громаду, паспорт громади, інформацію яка могла б зацікавити інвесторів.

Паспорт громади - це документ, в якому визначені і описані ключові ресурси громади: людські ресурси, перелік бізнесів, вільні земельні ділянки, доступна нерухомість, базова інфраструктура, де можна поїсти, переночувати, зайнятися спортом, де є банкомат, аптека, перукарня. Документ має оновлюватися щонайменше щороку.

Створити програму або план місцевого економічного розвитку. Необхідно детально розписати проекти, які громада має на меті виконати чи вже почала виконувати.

1.3 Методи наукового пізнання соціально-економічного розвитку

Соціально-економічна сфера життя суспільства складна у своїх процесах і взаємозв'язках. Її не можливо досліджувати без чітко визначених шляхів і методів, якщо ми хочемо одержати не хаотичне нагромадження між собою фактів і понять, які тяжко пов'язати, а систему знань про соціально-економічне становище того чи іншого регіону. Щоб якісно оцінити будь яку сферу життя територіальної громади, потрібно відібрати наукові методи, які дадуть можливість встановити внутрішні закономірності економіки та соціальної сфери об'єкту дослідження. Лише застосування правильних, наукових методів дає можливість проникнути у суть явищ.

Дослідження соціально-економічного становища, як і будь-якої іншої природної чи соціальної системи, в першу чергу передбачає визначення певної послідовності цього дослідження. В економічній теорії дослідження має чотири стадії.

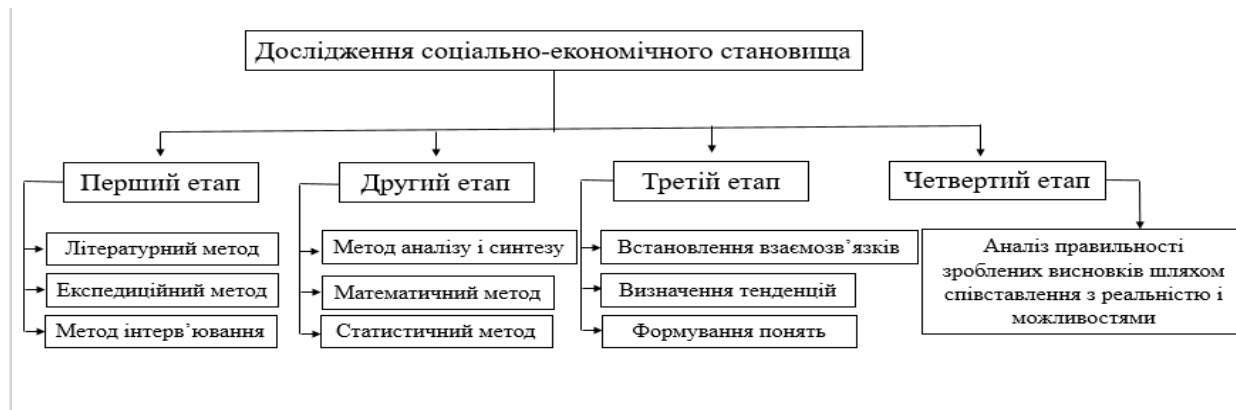

Рис 1.1 Схема процесу дослідження соціально-економічного становища

На першій відбувається накопичення фактів, що характеризують певні економічні явища. На цьому етапі ми їздили до досліджуваної територіальної громади, спілкувалися з органами управління громадою, мешканцями громади, тим самим використовуючи експедиційний метод дослідження, та метод інтерв'ювання. Використовували різні доступні джерела – наукові праці на

суміжні тематики, для вивчення інформаційної бази, архівні дані про села, які зараз входять до складу громади, веб-сайт громади [11], статuti [15] та реєстри.

На другій стадії аналізуються та узагальнюються зібрані факти. Відбираються найвагоміші факти, відбувається їх класифікація та узагальнення. Тут використовувався метод аналізу та синтезу, статистичний метод, математичний метод.

Під третьою стадією розуміємо встановлення взаємозв'язків між проаналізованими фактами, визначення процесів і тенденцій, на основі яких будується можлива модель розвитку громади, формвання певних понять і закономірностей.

Четверта – завершальна стадія передбачає перевірку правильності розроблених висновків шляхом співставлення їх з реальністю і можливостями, тобто тим, що насправді відбувається в економічному житті досліджуваної громади [4].

Висновки до розділу 1

У першому розділі було обґрунтовано та розглянуто теоретико-методичні засади дослідження соціально-економічного становища регіону, що є дуже важливим аспектом дослідження, яке передбачає подальший аналіз та визначення перспектив розвитку. Дано визначення терміну «соціально-економічна статистика» та «економічна теорія».

Було розглянуто, що власне передбачає планування соціально-економічного розвитку регіону на початковому етапі.

Окрему увагу було приділено законодавчому підґрунтя соціально-економічного розвитку громади, відбору відповідних нормативно-правових актів, які дали нам виявити основні принципи, інструменти та механізми державного регулювання регіонального розвитку, а також визначити

повноваження органів місцевого самоврядування у цій сфері. Дослідили які документи має мати громада, щоб правильно функціонувати та розвиватися.

Було обрано методику та методи для нашого подальшого дослідження, а саме, методику дослідження економічної теорії, що складається з чотирьох етапів, кожен з яких має свої, ретельно підібрані, відповідно до типу дослідження методи.

РОЗДІЛ 2.

ПЕРЕДУМОВИ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА ГОРІШНЬОШЕРОВЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1 Природно-географічні умови та їх значення для сучасного соціально-економічного розвитку громади

При аналізі соціально-економічного становища необхідно звернути увагу на природно-географічні умови досліджуваної території, адже саме вони визначають можливу спеціалізацію громади, дають можливість проаналізувати ефективність використання природних ресурсів. Горішньошеровецька територіальна громада розміщена на багатій на природні ресурси території.

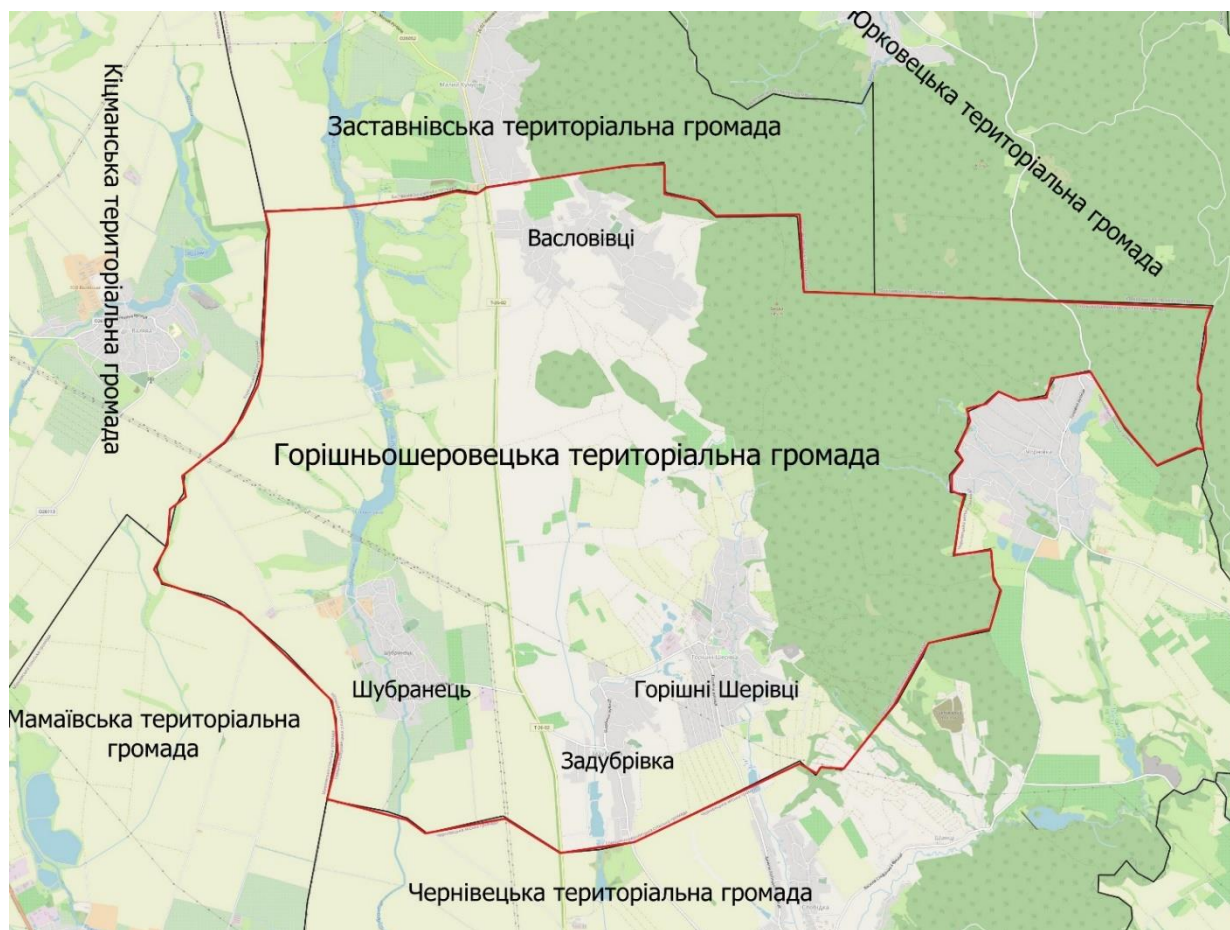

Рис. 2.1. Картосхема Горішньошеровецької територіальної громади

Горішньошеровецька об'єднана територіальна громада розміщена в одній з численних улоговин Хотинської височини. Для її територій характерні пологі схили, вершини слабо виражені. В геоморфологічному відношенні територія розміщена в межах Волино-Подільського підняття, в області глибоко розчленованого вододілу Прута й Дністра. Основними рисами будови цієї частини території є глибоко врізані, коритоподібні долини р. Прут та її приток.

Рельєф характеризується сильним розчленуванням скульптурного типу, що зумовлює хвилясто-пасмовий ландшафт. Переважають висотні відмітки від 250 до 450 м. Північну частину району займає Хотинське підняття з максимальною абсолютною позначкою 515 м (г. Берда). Перевищення вододілів над тальвегами долин досягає 100-120 м.

Клімат регіону дослідження помірно континентальний, характеризується теплим літом і малосніжною зимою. Середня температура повітря - $+9,4^{\circ}\text{C}$; максимальна температура сягає $+18^{\circ}\text{C}$, мінімальна - $-5,1^{\circ}\text{C}$. Середньорічна кількість опадів коливається біля 750 мм. Найбільша кількість опадів випадає в червні-липні, мінімальна в січні-лютому[2].

На території громади протікає річка Шерівці з невеличкими притоками, річки Задубрівка та Шубранець. Є стави, в більшості з них розводять рибу. З корисних копалин в ОТГ існує видобувництво тільки піску.

Аграрний сектор Горішньошеровецької громади спеціалізується у галузі рослинництва та садівництва. На території громади сільськогосподарські землі займають 940,5 гектарів, це 11,7 % всієї площі.

Загальна площа земель водного фонду 190,27 га, що становить 2,4 % всіх земель, основна частка розміщується в селі Горішні Шерівці. В основному це ставки, де розводять рибу.

Основну масу території займають ліси, вони є в Горішніх Шерівцях та Васловівцях, в загальній площі це 36,1 % території – 2894 гектари.

Більшість територій перебувають в приватній власності, в оренду здано 208 гектарів, тобто всього 2,6 %, тут більшість припадає на землі водного фонду та сільськогосподарського призначення.

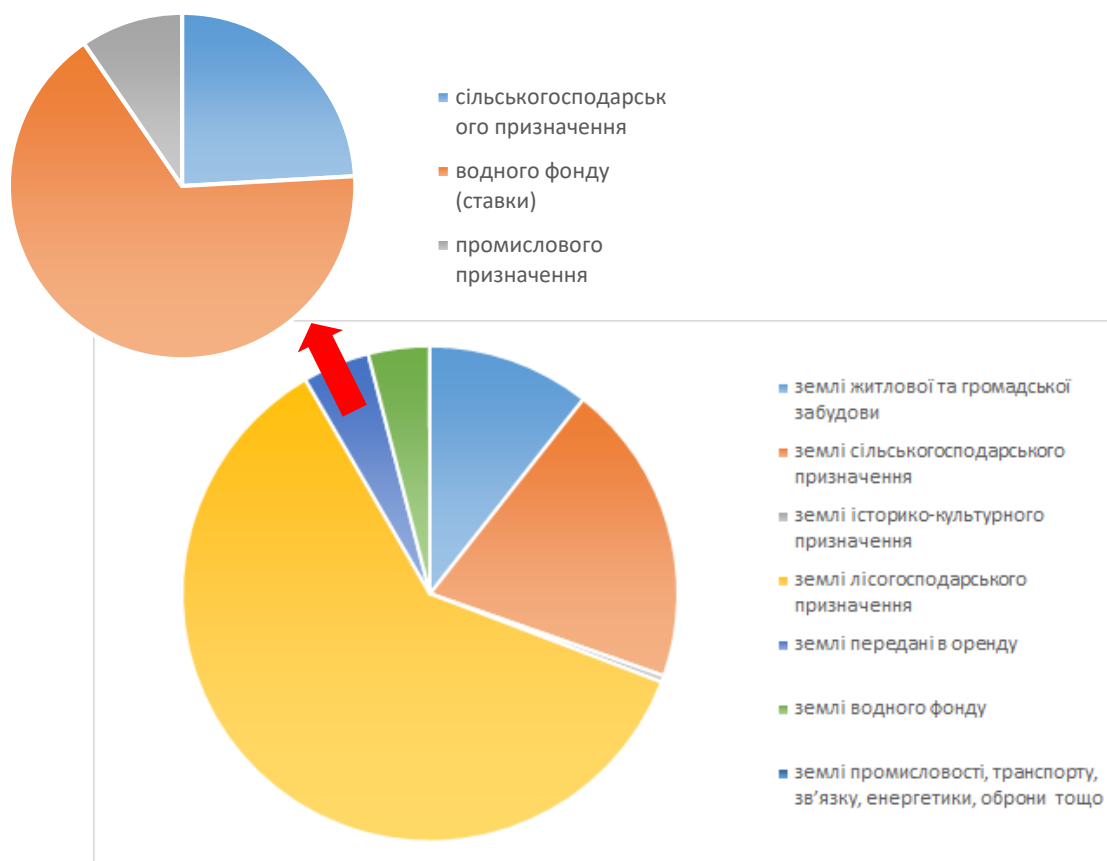

Рис. 2.2. Діаграма структури земельних ресурсів громади

Таблицю «Земельні ресурси» можна переглянути в додатку А

В територіальній громаді видобувають пісок, глину та камінь пісковик.

Отже природно-географічні ресурси Горішньошеровецької громади сприяють її подальшому розвитку та економічному зростанню. Завдяки сприятливим природнім умовам можна вдало розвивати землеробство та туризм.

2.2. Історичні передумови розвитку соціально-економічного становища

Не можливо дослідити тенденції і перспективи соціально-економічного розвитку якогось регіону не ознайомившись з його історією від давніх часів. Території на яких знаходиться сучасна Горішньошеровецька територіальна громада за часи існування на них поселень встигли побувати у різних соціальних умовах, під владою різних держав, що зумовлює певну специфіку.

Село Горішні Шерівці розташоване в одній з численних улоговин Хотинської височини. Для її вершин характерні пологі схили, вершини слабо виражені. Тому люди казали : «Йди в широкі гори». Це одна з версій назви.

Інша версія, це те, що село розташовувалось біля фортеці, що знаходилась на одній з вершин Хотинської величини. Фортеця була однією з оборонних споруд, що охороняла кордони Київської Русі, а згодом і Галицько-Волинського князівства. Люди, що тут поселилися, почували себе в цілковитій безпеці, адже вони знаходились під охороною вояків. Тому вели господарство для того, щоб воїнів фортеці повністю забезпечити їжею. А через територію поселення проходив торговий шлях. І місцеві жителі вели торгівлю з людьми, що проходили шляхом. В ті часи, як і будь-коли, цінними були горіхи.

Перша згадка про село датується 1453 роком. На околиці сіл Горішні Шерівці та Задубрівка виявлено залишки поселень трипільської культури бронзової доби (III-II тис. до н. е.). У скіфську епоху (VII-III ст. до н. е.), коли виробництво заліза набрало досить високого розвитку, територію Чернівецької області заселяли землеробсько-скотарські племена, які згадуються Геродотом під іменем скіфи-орачі (західноподільська культура).

Слов'янські пам'ятки VI-IX ст. можна поділити на дві хронологічні групи (ранні – VI-VII ст., пізні – VIII-IX ст.). В урочищі гори Горгони розкопано слов'янське поселення VI-VII ст. Слов'янські поселення розташовуються за певною системою, групуються окремими відособленими гніздами. Так,

наприклад, біля верхів'я річки Чоботарки та її приток поблизу с. Горішні Шерівці розташовані 8 слов'янських поселень, які займають територію діаметром до 5 км.

До складу Горішньошеровецького гнізда, крім селищ, входить городище на високому пагорбі Толока. Під час розкопок знайдено сліди оборонної стіни, В північній частині майданчика знайдено сліди довгого наземного будинку, що примикає до оборонної стіни. На укріпленому майданчику городища розкопані напівземлянки з печами-кам'янками, ямами-погребам, знайдено залізні шлаки. Приміщення розкопаного зрубу-опори, очевидно, використовувалося як реміснича майстерня. Тут розташоване вогнище, знайдено шлаки. Городище – господарсько-адміністративний центр VIII-IX ст. – було, очевидно, організуючим, об'єднуючим центром для населення, що входило до складу гнізда-общини.

Селище-супутник князівської фортеці в Горішніх Шерівцях розташовувалося на тій же горі, на горизонтальних майданчиках південного схилу, на 10-15 м нижче центрального майданчика городища. На території селища також збереглися сліди житла у вигляді западин. В напівземлянці, знайдений тут, знайшли уламки ліпної й гончарної кераміки, яка датується не пізніше першої половини X ст. Така ж кераміка виявлена й на території городища. Очевидно, князівська фортеця в Горішніх Шерівцях побудована на рубежі IX-X ст.

Коли на дану територію прийшов новий центр суспільного життя, цього разу уже феодальний, прийняття нової системи не було мирним. Тільки цим можна пояснити той факт, що в кінці IX – на початку X століття городищ, общинний центр Горішні Шерівці – I, було спалено і замість нього споруджено городище – феодальний центр Горішні Шерівці – II. Князівська фортеця в Горішніх Шерівцях проіснувала понад два століття: від початку X ст. до середини XII ст. Є всі підстави стверджувати, що це була фортеця київських князів. Вона

була побудована після встановлення влади київських князів на цих землях і припинила своє існування, як тільки київські князі втратили тут свій вплив.

Від 1359 р. південна частина, а в кінці XV ст. північна частина Буковини входила до складу Молдавії. Головними верствами – станами за час молдавського періоду були з різними підгрупами бояри, духівництво, міщани, селяни, невільники. Відповідно до величини маєтків, бояри поділялися на «великих» і «малих». На Буковині розрізнялися чотири групи шляхти: бояри, мазилі, рупташі і резеші (дідичі).

Найбільше число селян становили кріпаки. Кріпаками ставали також військові полонені, яких здобували у сусідніх країнах. До категорії підданих селян долучалися й добровільні поселенці з сусідніх країв, які сюди приходили на заклик бояр чи монастирів. Їм спочатку давалися певні свободи (від цього називалися ці села слободами чи слободзіями: Слобідка – Шерівці Долішні).

З 1514 по 1772 р. територія села, як і територія всієї Північної Буковини, перебувала під турецьким гнітом. Жителі Горішніх Шерівців терпіли подвійний гніт як з боку власних феодалів, так і з боку іноземних загарбників. Турки робили окремі набіги на село, забирали полонених і відходили. Згадкою про ці часи є Турецька пивниця, розташована на околиці села (з повідомлень старожилів с. Горішні Шерівці). З 1774 р. територія Буковини стає володінням Австрії. З самого початку окупації території краю відводилась роль аграрно-сировинного додатку.

Хвиля революції 1848 р. у Європі сколихнула й буковинців. Повстання селян під проводом Лук'яна Кобилиці охопило весь край. Селяни проявляли одностайність, вимагаючи скасування кріпосного права й панщини. Австрійський уряд, наляканий розмахом селянської боротьби й революцією, змушений був 9 серпня 1848 р. видати патент про скасування феодальних повинностей селян на Буковині. Селянська реформа розчистила шлях до розвитку капіталізму, до піднесення господарської діяльності й на території Горішніх Шерівців. Так, у цей період в селі було збудовано спиртову фабрику

(гуральню), продукція якої йшла за межі Буковини. На панській плантації в основному вирощувалися цукрові буряки для продажу на цукрові заводи.

У 1871 р. було збудовано початкову школу, де навчалися діти переважно заможних селян. У 1890 р. почалося будівництво цегельні. Проникнення капіталізму на село призвело до розшарування селянства: куркулі вели господарство капіталістичного типу, а бідняки шукали виходу з важкого становища в еміграції. Так, у 1899 р. в Канаду емігрувало 56 чоловік. Селяни стихійно виступали проти поміщика Юстера (1905 р.), який наймав на роботу селян з інших сіл.

Воєнні події Першої світової війни 1914-1918 років не стали такими згубними, як для наддністрянських сіл Заставнівщини. Більше того, під час боїв у грудні 1915 – січні 1916 рр. австрійська влада терміново евакуювала жителів із зони бойових дій у Горішні Шерівці. Евакуйованих підселяли до горішньошеровецьких сімей, місцева громада надавала їм допомогу у вигляді продуктів і фуражу (частина людей прибула на власних возах з кіньми).

Після нападу гітлерівської Німеччини на Радянський Союз у Заставнівському районі була проведена часткова мобілізація чоловіків 1906-1918 років народження, ними комплектувалися полки і батальйони 6-ї і 96-ї гірських та 164-ї стрілецької дивізій, 25-й шляхово-експлуатаційний полк та інші частини. Серед мобілізованих були жителі села Горішні Шерівці. За роки війни радянська влада мобілізувала на фронт 221 жителя села. Із них 102 жителі не повернулися з фронтів війни, 21 – пропав безвісти, повернулися у село 117 чоловік, 49 – поранено. Вдячні односельчани спорудили в центрі села пам'ятник загиблим воїнам.

Період 1946-1947 рр. для жителів села Горішні Шерівці був украй важким. Село охопила посуха весни-літа 1946 р. Незважаючи на низький врожай 1946 р., влада району вилучила із села практично все зерно в рахунок виконання плану поставки державі. Забирали все до останньої зернини, навіть останні залишки

посівного зерна. Наслідком такої політики став голодомор. У Садгорі та м. Чернівці жителі були забезпечені картковою системою видачі продуктів харчування, а селяни таких карток не мали. Факти свідчать про те, що в селі був голод. Особливо трагічною виявилась перша половина 1947 року. Ослаблені голодом, селяни стали дуже хворіти, здебільшого діти і люди похилого віку. Кількість хворих збільшилась після того, як влітку 1947 р. розпочалися жнива.

Вже восени 1947 року ситуація в селі поліпшилася, бо багатий урожай зумів нагодувати людей. Точних даних про кількість жертв від голоду в архівних документах села не збереглося, але із свідчень старожилів видно, що це дійсно був голодомор, штучно породжений радянською владою.

4 жовтня 1950 року селяни створили колгосп ім. Ворошилова, який об'єднав колгосп «Молода гвардія» (с. Горішні Шерівці, 1948 р.) і «Велика перемога» (с. Задубрівка. У 1949 році в Горішніх Шерівцях почала працювати спочатку семирічна, а згодом восьмирічна школа, яка розміщувалась у приміщенні початкової школи, збудованої ще в 1871 році. У 1967 році колгосп збудував середню школу, яка функціонує понині. У 1989 році почала працювати нова амбулаторія. В 1992 році введено в дію нове приміщення відділення зв'язку та сільської ради. У 1993 році на базі колгоспу створено селянську спілку імені Шевченка, почалося розпаювання всієї землі. У 1999 році селянську спілку реформовано у товариство з обмеженою відповідальністю імені Шевченка.

Село Задубрівка стоїть на однойменному потоці, що відділяє їх від Рогізні і Горішніх Шерівців. В документах 1763, 1776 років цей потік називався Будилче.

Вперше село Задубрівка згадується в письмових джерелах 20 червня 1453 року під назвою Будилче. Пізніше вони злилися, прийнявши назву Задубрівка. Ця назва - типова для даної місцевості. Як свідчать перекази старожилів дане село з усіх боків було оточено непрохідними лісами. Звідки й назва заду брівки - «місцевість за дубравою.»

Близько двадцяти напівземлянкових жител 6 - 7ст. відкрито в урочищі Горгони в околицях Задубрівки. Житла тут були розміщені в одну лінію по південному схилу невисокому мису. В одному з досліджених жител в північно-східному кутку розчищена піч кам'янка прямокутної в плані форми 40 x 60см. Приблизно 6ст. життя в селищі припинилось.

Село ж яке збереглося до наших днів, виникло значно пізніше, десь наприкінці 15 ст.

Постійні феодальні війни, часті напади турецьких яничар | кримських татар примушували людей селитись в малодоступних місцях. Тому й виникло населення на березі болотистої річки за лісом, на одному з високих горбів.

Тяжка виснажена праця на багатів в злидні, безправ'я гнали селян із насиджених місць. В 1813 році із заду брівки втекло 13 сімей кріпаків, а через рік ще 4 сім'ї. В 1848 році в селі було скасовано панщину.

В 1900 році в Задубрівці, вже налічувалось 232 двори з 905 чоловік населення. Але один поміщик володів 336га землі, а всій селянській громаді належало 606га землі. Тож і не дивно, що хлібороби продовжують шукати кращої долі. В 1899 році в Канаду емігрувало 56 задубрівчан. Еміграція на заробітки продовжувалась аж до воз'єднання Північної Буковини з Радянською Україною. На початку 20ст. на 1 селянський двір припадало лише 0,6га, землі.

В селі панували злидні, темнота, безправ'я. 7 липня 1917 року староста села Задубрівки офіційно повідомив губернатора м. Чернівці, що в селі є лише 5 осіб письменних. Хоч в селі заду бровка в 1912 році була збудована двоповерхова школа, весною в 1918 році 230 селян не вміли ні писати, ні читати.

Восени 1916 року в Задубрівці поширився черевний тиф. Взимку 1917 року економічне становище селян ще більше ускладнилось. Задубрівка голодувала.

Коли відбулась окупація Буковини восени 1918 року боярською Румунією селяни стали обкладені численними податками. Збір податків на спорудження попівського будинку проводився в селі Задубрівка.

В 1929 році в Задубрівці діяла організація масової української революційної партії «Визволення», пізніше в селі народилася підпільська комсомольська організація. В 1931 році проходили вибори до парламенту боярської Румунії. В Задубрівці в червні липні було зібрано більше 40 урядових передвиборних маніфестів. І коли в 1933 році на Буковині прокотилася нова хвиля селянських виступів, та одним із значних виступів було повстання селян на бурякових плантаціях в селі Задубрівка.

З встановленням Радянської влади в селі до розподілу поміщицької землі. Взимку 1941 року був створений колгосп. В нього об'єдналося 140 господарств. Радянська влада почала репресії проти бувших куркулів і двірників села.

Нова влада обіцяла молоді навчання на різні професії у Києві і інших містах України. Повіривши їм 27 хлопців і з дівчини із задубрівки, обминаючи Київ були вивезені в Росію в місто Челябінськ, де змушені були працювати на місцевих заводах.

Напад фашистської Німеччини перервав мирну працю Задубрівки. Окупанти нанесли великих збитків селу: 318га. посіву, 25 возів, 74 коней було знищено. В цілому збитки, нанесені війною, в Задубрівці становлять 6 385 679 карбованців.

В Великій вітчизняній війні брало участь 97 задубрівчан. Загинуло на війні - 62 чоловіки.

В 1945 році в Задубрівці було відновлено колгосп. Його назвали іменем Великої перемоги.

Трагічною сторінкою в історії краю був голодомор в 1946 1947р. який не обминув і наше село. Радянська влада встановила селянам податки, які в народі називали «здачею». Чим більше землі мав селянин, тим більше була норма здачі». Восени 1948 року в задубрівці створена первинна партійна організація.

1960 року в селі побудовано і здано в експлуатацію відділення. А в серпні 1965 року в 1 Задубрівці було відкрито краєзнавчий музей в приміщенні церкви. В

1976 році було відкрито побуткомбінат. В 1983 році відкрито восьмирічну школу, яка в 1957 році була переведена на початкову у зв'язку мало чисельністю учнів. На час відкриття восьмирічної школи в 1983 - 1984рр. у школі навчалось 85 учнів. В 1987-1988н.р. побудовано дитячий садок на 36 місць. В 1988 році скульптором Ісопенком М.І. побудовано новий пам'ятник М.П. Щербині на більш зручному місці відкриття якого відбулося 28 травня 1988 року. В селі побудовано також пам'ятник воїнам- односельчанам, які не повернулися з війни.

В 1988 році добудовано місцеву школу на 8 класних кімнат, спортзал, майстерню, актовий зал.

У 1990 році розпочато будівництво фельдшерсько-акушерського пункту. Цього ж року реставровано і відкрито Українську Православну Свято-Михайлівську церкву, яку була ще збудована в 1905 році.

В 1991 році село стало самостійним адміністративним і культурним центром, в селі була створена сільська рада. І 1996 році реорганізовано колгоспну спілку селян співвласників ім. Т. Г. Шевченка. А в 2000 році розпайовано землі селянської спілки ім. Шевченка і утворено товариство з обмеженою відповідальністю ім.. Шевченка і селянське фермерське господарство „Лотос" та фермерське господарство

В 1999 році жителі села за власні кошти провели до будинків природній газ.

В 2000-2001 році газифіковано приміщення школи. В 2004 році Задубрівська школа реорганізована в навчально-виховний комплекс. При школі було відкрито дошкільну групу на 25 дітей. [1, 9].

Історія сіл Шубранець і Васловівці перегукується своїми подіями з історією Горішніх Шерівців та Задубрівки, адже ці села завжди вели економічну та соціальну співпрацю і на всіх етапах свого існування находились в однакових умовах.

2.3 Демографічна ситуація Горішньошеровецької територіальної громади як індикатор її соціально-економічного розвитку

Демографічна ситуація в територіальній громаді безпосередньо впливає на економічне становище та соціальне життя. Кількість працездатного населення, демографічні процеси, розміщення населення по території - це все є вагомим фактором в формуванні внутрішньої економіки та в процесах що відбуваються у соціальній сфері.

Горішньошеровецька територіальна громада Чернівецького району Чернівецької області була утворена у грудні 2020 року. Вибори голови громади та депутатського корпусу відбулися в 25 жовтня 2020, а перша сесія Горішньошеровецької сільської ради територіальної громади відбулася 21 листопада 2020 року. До складу об'єднаної територіальної громади увійшли села: Задубрівка, Шубранець, Васловівці та центр громади село Горішні Шерівці.

Загальна площа Горішньошеровецької територіальної громади – 80,2 км².

Адміністративний центр громади – село Горішні Шерівці, знаходиться на відстані 16 км від обласного центру м. Чернівці. Горішньошеровецька ОТГ розташована на півночі Чернівецької області, в межах Хотинської височини. На заході ОТГ межує з Кіцманською територіальною громадою, на південному сході з Мамаївською територіальною громадою, на півдні з Чернівецькою територіальною громадою, на півночі – із Заставнівською територіальною громадою та на заході з Юрковецькою територіальною громадою.

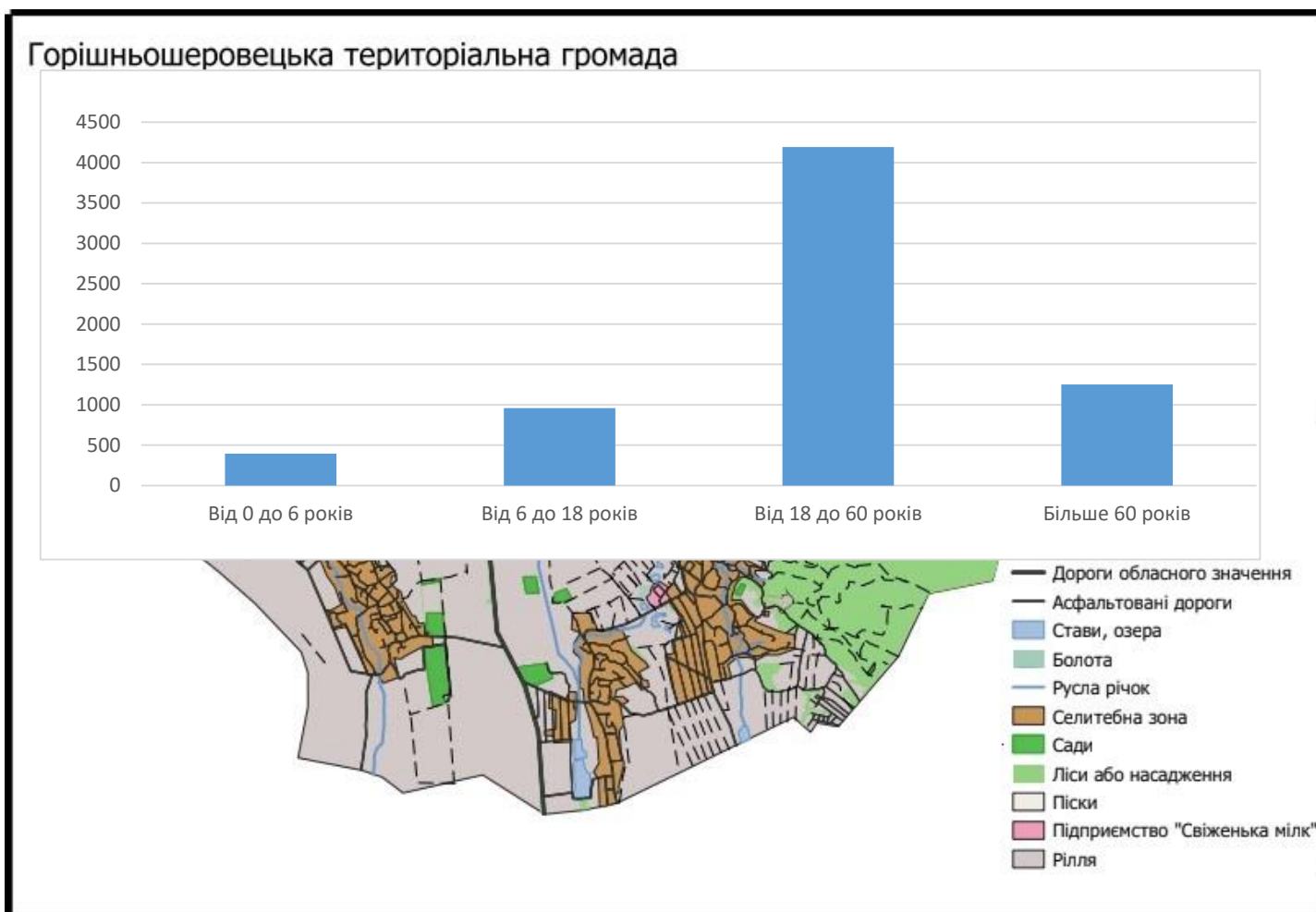

Рис. 2.3. Картосхема громади отримана шляхом дешифрування

Населення Горішньошеровецької ОТГ становить 6797 осіб, з яких: діти від 0 до 5 років – 328 осіб (4,8%), від 5 до 6 років – 68 осіб (1%) , від 6 до 18 років – 957 (14%), основна частка припадає на економічно активне населення, це особи віком 18 – 60 років – 4192 (61,7%), та люди похилого віку, старші 60 років – 1252 (18,4%). Середня тривалість життя населення 61 рік. Можемо зробити висновок, що у громаді відбувається старіння населення.

Рис. 2.4. Діаграма. Вікова структура населення

Розглядаючи кількість населення у всіх селах окремо, можемо побачити, що найбільша кількість населення у селі Горішні Шерівці – 2953 осіб, наступне по кількості село Шубранець – 1612 осіб, в свою чергу в селі Васловіці проживають 1349 особи, найменша кількість населення у селі Задубрівка – 899 осіб. Густота населення в громаді загалом - 84,7 осіб, а густота населення забудованих територій, тобто селитебної зони – 1234,5

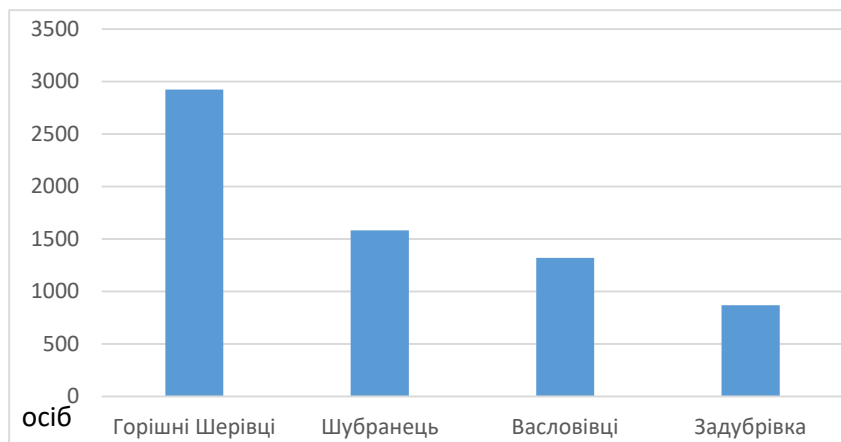

Рис. 2.5. Діаграма кількості населення по селах

Що до поділу за статтю, то жінки в громаді переважають становлячи 53%, 3586 осіб, решта чоловіки – 3211 особа (47%).

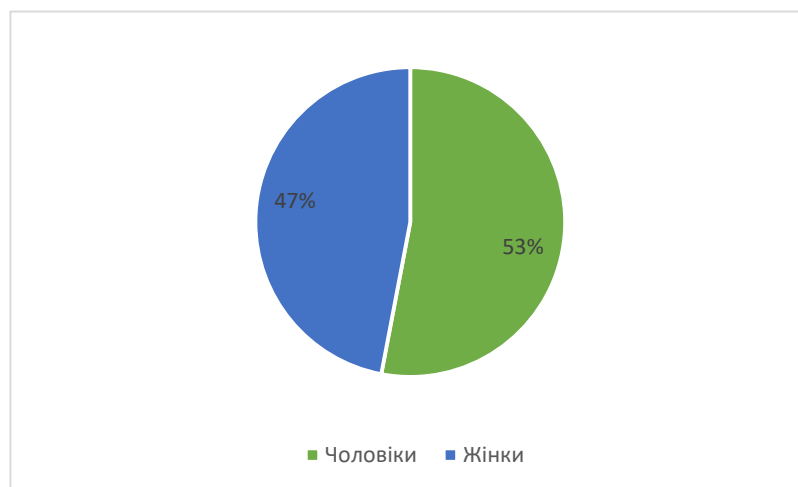

Рис. 2.6. Статева структура населення

Національний склад населення однорідний, це переважно українці, дуже маленьку частку становлять росіяни, інші національні меншини в територіальній громаді не представлені.

Тобто, в громаді на даний час ми можемо спостарігати старіння населення, також активно відбуваються трудові міграції, молодь, не бачачи перспектив в громаді переїхає жити в місто.

Висновки до розділу 2

Аналіз ередумов, що сформували сучасне соціально-економічне становище Горішньошеровецької територіальної громади став ключовим етапів для розуміння поточних викликів та перспектив розділу.

Спершу було проаналізовано природно-географічні умови, особливості рельєфу, клімату, ґрунтового покриву та водних ресурсів відіграють дуже важливу роль у формуванні потенціалу територіальної громади. Дослідження дало зрозуміти, що ресурси Горішньошеровецької громади сприяють її подальшому розвитку та економічному зростанню. Завдяки сприятливим природнім умовам можна вдало розвивати землеробство та туризм.

Розглянувши історичні передумови розвтку соціально-економічного становища громади ми визначили закономірності та тенденції що вплинули на формування сучасної структури економіки та системи розселення. Історична спадщина визначає багато аспектів актуального стану територіальної громади.

Далі ми розглянули демографічну ситуацію у Горішньошеровецькій територіальній громаді як індикатор її соціально-економічного розвитку. Визначили що у ТГ спостерігається старіння населення, трудові міграції та міграції молоді через малу кількість перспектив.

Результатами дослідження у цьому розділі стало подальше розуміння стратегічних напрямків сталого розвитку Горішньошеровецької територіальної громади.

РОЗДІЛ 3.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ

ГОРІШНЬОШЕРОВЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Соціальна сфера Горішньошеровецької територіальної громади

Соціальна сфера Горішньошеровецької громади представлена, адміністративними установами, поштовими відділеннями, закладами освіти, амбулаторіями, будинками культури, бібліотеками, церквами, магазинами, ресторанами та зонами рекреації.

Будівля Горішньошеровецької сільської ради вміщує в собі крім органів управління громадою поштове відділення Укрпошти, вона знаходиться за адресою вул. Задубрівська 1 Сільська рада села Горішні Шерівці надає послуги ЦНАПу, жителі інших сіл задля отримання потрібних послуг повинні добиратись до адміністративного центру. Інші адміністративні одиниці для розміщення сільської ради також мають окремі будівлі. Задубрівська сільська рада – вул. Параски Амбросій 3, Шубранецька сільська рада – вул. Головна 80 У будівлі Васловівської сільської ради також знаходиться відділення Укрпошти, її адреса – вул Головна 24.

У селах Горішні Шерівці, і Васловівці присутні відділення як і Укрпошти, так і Нової пошти. Відділення Укрпошти в селах Горішні Шерівці і Васловівці, як вже зазначалось вище, знаходяться у будівлях сільської ради, Нова пошта Горішніх Шерівців розміщена за адресою вул. Головна 85, а Васловівська Нова пошта за адресою вул.Зедений гай 1. У селі Шубранець є тільки Нова пошта за адресою вул. Лесі Українки 41.

Дошкільна освіта, представлена Горішньошеровецьким закладом дошкільної освіти (ясла-садок)(вул. Макаренка 13), Шубранецьким ЗДО Центр розвитку дитини(Головна 83А), дошкільними групами в Задубрівській філії Горішньошеровецького ОЗЗСО та ву Васловівському НВК(вул. Головна 52)

Загальна середня освіта населенням здобувається у наступних закладах: Горішньошеровецький опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Горішньошеровецької сільської ради Чернівецького району Чернівецької області(вул. Макаренка 10), до складу якого входить філія Задубрівська філія I-II ступенів,(вул. Щербини 43), а також Шубранецький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів»(вул. Шкільна 12), та Васловівський навчально виховний комплекс.

Горішньошеровецький ОЗЗСО побудований в межах програми Президента України «Велике будівництво», утворений засновником згідно чинного законодавства України, на підставі рішення 34 сесії VII скликання від 24.06.2020 року № 1-34/2020 «Про створення Опорного закладу загальноїсередньої освіти на базі Горішньошеровецької загальноосвітньої школи I-III ступенів Заставнівського району Чернівецької області». Форма власності опорного закладу – комунальна.

Підрозділами ОЗЗСО є:

- школа I ступеня – початкова школа, 1-4 класи, термін навчання в якій становить 4 роки (135 учнів);
- школа II ступеня – основна школа, 5-9 класи, термін навчання в якій становить 5 років (155 учнів);
- школа III ступеня – старша школа, 10-11 (12) класи, термін навчання в якій становить 2 (3) роки (31 учень);

Горішньошеровецький ОЗЗСО є юридичною особою публічного права, який має самостійний баланс, рахунки в установах банку, власну печатку, штамп, ідентифікаційний номер та має у своєму складі філію, це Задубрівська загально освітня школа I-II ступенів, та структурний підрозділ дошкільної освіти Горішньошеровецького опорного закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Горішньошеровецької сільської ради Чернівецького району Чернівецької області. Філія опорного закладу не є юридичною особою. Філія

наділяється майном засновника, який її утворив та діє на підставі затвердженого засновником положення.

Підрозділи філії опорного закладу:

- дошкільна група Задубрівської філії, в якій навчаються вихованці дошкільного віку.
- школа I ступеня – початкова школа, 1-4 класи, термін навчання в якій становить 4 роки;
- школа II ступеня – основна школа, 5-9 класи, термін навчання в якій становить 5 років;

Опорний заклад у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту» іншими законодавчими актами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки України, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, рішеннями Засновника та органу управління опорним закладом.

ОЗЗСО самостійно приймає рішення і здійснює діяльність в межах своєї компетенції, передбаченої законодавством України

Головною відповідальністю перед собою, суспільством і державою для Горішньошеровецького ОЗЗСО визначено:

- забезпечення безпечних умов освітньої діяльності;
- дотримання державних стандартів освіти;
- дотримання договірних зобов'язань з іншими суб'єктами;
- у тому числі зобов'язань за міжнародними угодами;
- дотримання фінансової дисципліни.

Горішньошеровецький опорний заклад загальної середньої освіти підпорядковується Горішньошеровецькій сільській раді. [6]

У закладах освіти навчається та виховується 717 здобувачів освіти та 214 вихованців.

У Горішньошеровецькому ОЗЗСО навчається 358 учнів, кількість персоналу 49 осіб. У Задубрівській філії учнів 69 осіб, персоналу – 34 особи. Васловівський НВК налічує 140 учнів, та 24 особи персоналу, Шубранецький ЗЗСО: учнів – 150, персоналу – 27.

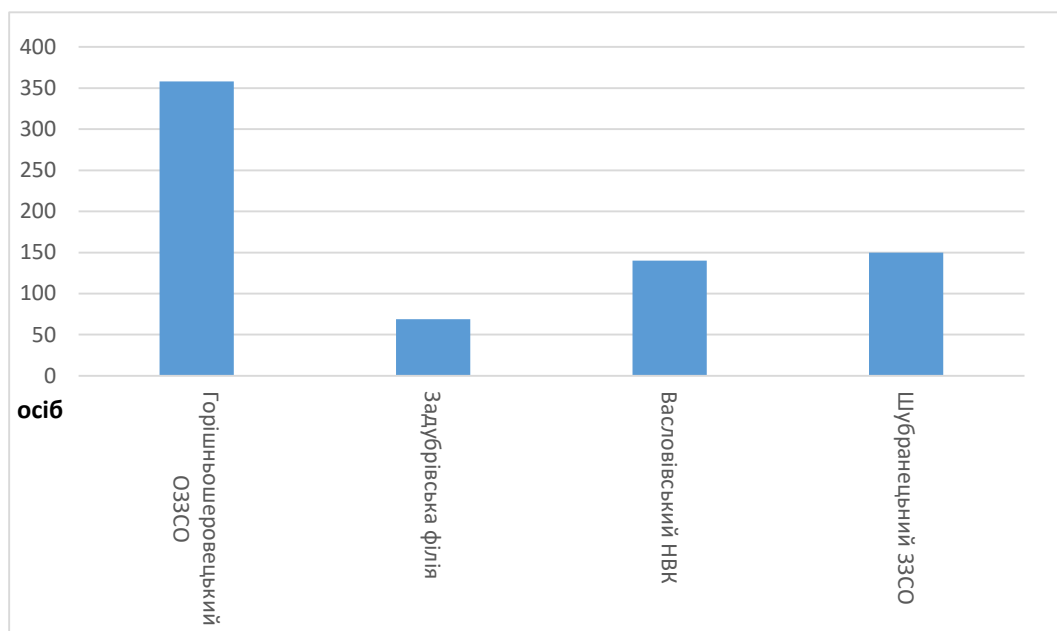

Рис 3.1. Діаграма розподілу учнів по школах

Медичні послуги населенню громади надає Горішньошеровецька (вул Задубрівська 2), Шубранецька (вул. Головна 80Б) та Васловівська (вул. Гловна35) сільські лікарські амбулаторії загальної практики сімейної медицини.

У Горішньошеровецькій громади працюють 3 будинки культури: у селі Горішні Шерівці, у селі Шубранець та у селі Васловівці. У селі Задубрівка працює будинок фольклору. Усі вони входять до комунального закладу «Центр культури, дозвілля і спорту Горішньошеровецької сільської ради», центр якого знаходиться у селі Шубранець.

Що до релігійного аспекту життя ТГ, то є тут церкви різних конфесій. В селі Горішні Шерівці - Церква ХВС та Православна церква; в селі Задубрівка є

Свято-Михайлівська церква, Свято-Михайлівський храм УПЦ; в селі Шубранець розміщується Дім Молитви ЄХБ (Євангельських Християн Баптистів), а в селі Васловівці - Жіночий монастир Преображення Господнього (ЧБЄ ПЦУ) та Свято-Успенський храм.

У селі Горішні Шерівці є 5 діючих продуктових магазинів і 2 будівельних магазини, у селі Задубрівка 3 продуктових магазини. У селі Васловівці 3 продуктових магазини, у селі Шубранець – 4.

У селах Горішні Шерівці та Задубрівка є заклади надання гастрономічних та рекреаційних послуг. У селі Горішні Шерівці - ресторан "Плесо"; ресторан "Лаванда, ресторан "Корона", ресторан "Панський двір". У селі Задубрівка - -- ресторан "Сазан" та сауна "Фільварок",

Що до рекреаційних зон, то в територіальній громаді є тільки один парк, що знаходиться в селі Горішні Шерівці між вулицями Шкільна та 30-ти річчя Перемоги. Стадіони є в кожному із сіл, в Горішніх Шерівцях окрім трав'яного стадіону знаходиться ще штучний.

У селах багато пам'ятників, у кожному із сіл, що входять до ОТГ є пам'ятник односельчанам полеглим у Другій світовій війні, перед якими оформлені невеличкі площі з лавочками, де жителі села можуть проводити дозвілля, в Горішньошеровецькому парку знаходиться пам'ятник Тарасу Шевченку, окрім того в Задубрівці є пам'ятник Михайлу Щербині.

Таблиця з переліком об'єктів соціальної інфраструктури знаходиться в додатку Б.

Об'єкти соціальні інфраструктури нанесені на карту в програмному забезпеченні ArcGIS online. Посилання на карту: <https://arcg.is/0CPLeb0>

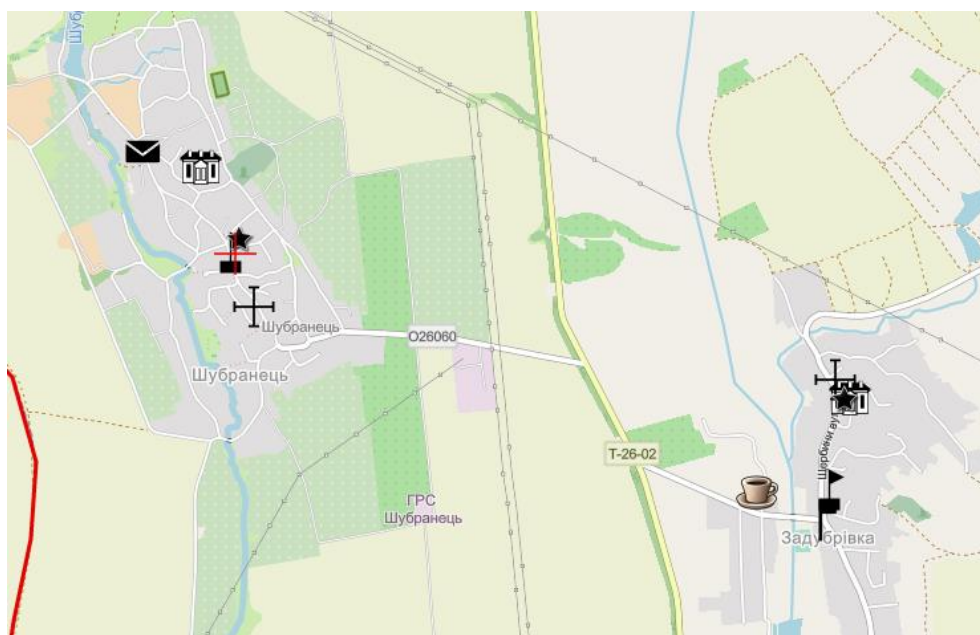

Рис. 3.2. Фрагмент інтерактивної карти

Транспортне сполучення з обласним центром в ОТГ не погане, до двох сіл в громаді існують прямі автобусні маршрути з обласного центру – міста Чернівці, до двох інших можна добратися автобусами, що проїхають повз. Автобус номер 120 курсує кожного дня що пів години до села Горішні Шерівці, а автобус 119 має маршрут Чернівці- Шубранець, але проходить крізь село Задубрівка, прямого сполучення з обласним центром нема тільки в села Васловівці, також крізь ОТГ пролягає маршрут регіонального значення Чернівці – Заставна.

Ні залізниць, ні автостанцій, ні аеропортів в ОТГ нема, що пов'язане з тим, що територія громади відносно не велика, як і територія її адміністративних одиниць.

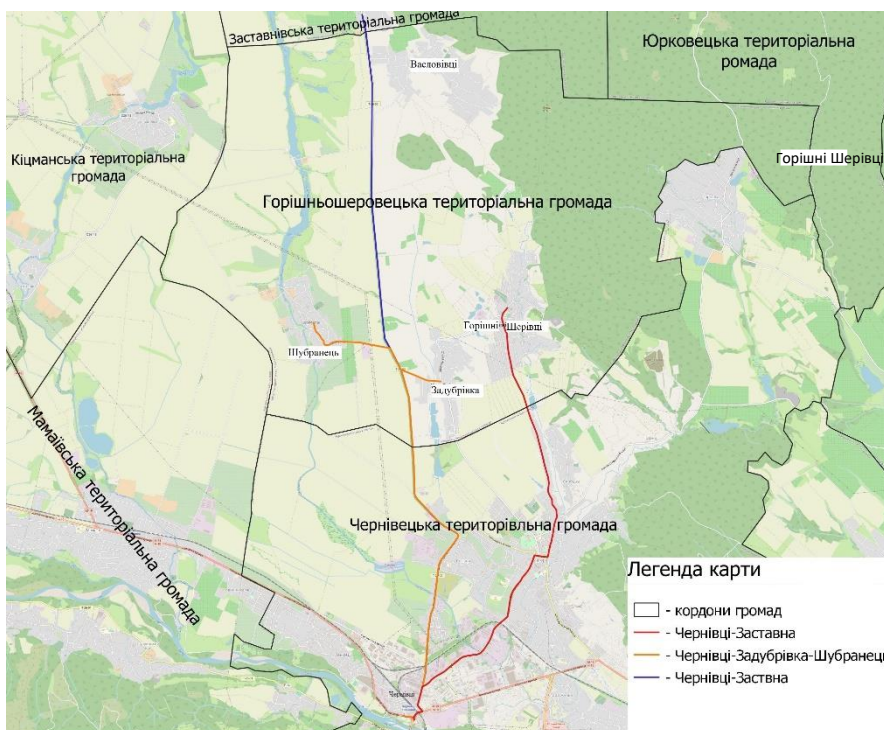

Рис. 3.3. Картосхема транспортного сполучення адміню одиниць з обласним центром

Отже, становище соціальної сфери Горішньощеровецької територіальної громади можна назвати задовільним, громада здатна забезпечити головні потреби свого населення, проте ряд проблем виділити можна.

3.2 Характеристика економічного розвитку досліджуваної громади

Горішньощеровецька територіальна громада спеціалізується на сільському господарстві, основна частина економічного потенціалу зосереджена у адміністративному центрі – селі Горішні Шерівці.

Первинний сектор економіки переважно представлений вирощуванням сільськогосподарських культур та тваринництвом. На території територіальної громади знаходиться сільськогосподарське товариство з обмеженою

відповідальністю «Свіженька мілк». Воно знаходиться за адресою село Горішні Шерівці, вулиця Задубрівська, будинок 2. Основним видом діяльності СТОВ «Свіженька мілк» є розведення великої рогатої худоби молочних порід. Також це сільськогосподарське товариство займається розведенням іншої великої рогатої худоби та буйволів, розведенням овець і кіз, розведенням свиней, розведенням інших тварин, вирощуванням різних зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур, вирощуванням баштанних культур та овочі, корнеплодів і бульбоплодів, та інших однорічних і дворічних культур. Товариство є приватною формою власності. В оренді у СТОВ «Свіженька мілк» на даний момент перебуває 39 ділянок

В селі Шубранець знаходиться приватне фермерське підприємство «Надія - є». Основні сфери діяльності – це вирощування зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур, виробництво м'яса, виробництво м'ясних продуктів, оптова торгівля шкірсировиною, шкурами та шкірою, оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами, роздрібна торгівля м'ясом і м'ясними продуктами в спеціалізованих магазинах.

Що до видобувної промисловості, то в Горішньошеровецькій територіальній громаді знаходиться піщаний кар'єр, де, окрім піску, видобувають камінь пісковик

Географічні координати кар'єру:

1. 48°23'42" Пн. Ш.	25°57'47" Сх. Д.
2. 48°23'46" Пн. Ш.	25°57'56" Сх. Д.
3. 48°23'34" Пн. Ш.	25°58'12" Сх. Д.
4. 48°23'29" Пн. Ш.	25°57'58" Сх. Д.
5. 48°23'32" Пн. Ш.	25°57'52" Сх. Д.

В адміністративному відношенні кар'єр знаходиться на східній околиці с. Горішні Шерівці Чернівецького району Чернівецької області, на віддалі 7.0 км на північ від залізничної станції Садгора, 12 км на північ від обласного центру м. Чернівці.

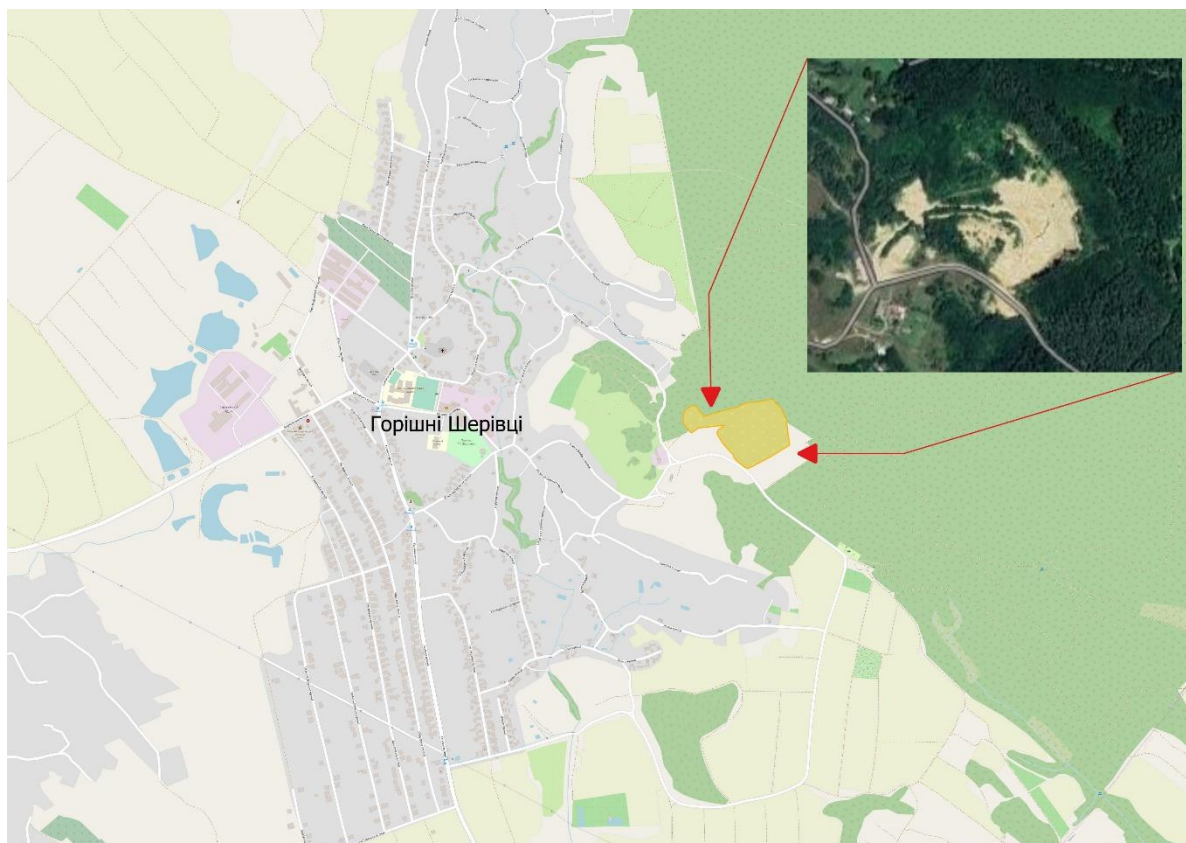

Рис 3.4. Картосхема розміщення кар'єру відносно села Горішні Шерівці

У Горішньошерівцевському родовищі є піски сарматського ярусу неогенової системи.

Піски субгоризонтально залягають у вигляді плаstopодібного тіла на одновікових глинах. Потужність піщаної товщі коливається від 16,5м до 38,5м при середній 23,6м. В середині продуктивної товщі, субгоризонтально з витриманою потужністю -2м залягає пласт глини, який природньо ділить тіло корисної копалини на два шари: верхній і нижній.

Піски перекриваються суглинками і ґрунтово-рослинним шаром. Потужність розкривних порід в середньому становить 5,6м.

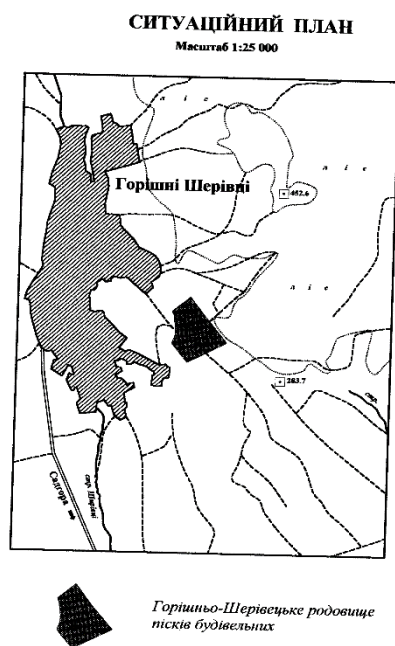

Рис. 3.5. Ситуаційний план кар'єру

Рис. 3.6. Динаміка зміни розмірів кар'єру від початку його розробки

На даний момент видобувна діяльність у кар'єрі проводиться не активно та тільки на певних його територіях. Більшість кар'єру заросло чагарниками, а один із схилів зробили сміттєзвалищем.

Ліси громади зараз належить до єдиного лісового господарства ДП «Ліси України». Вони активно використовуються, особливо активно вирубка ведеться з огляду на останню важку зиму.

Вторинний сектор в Горішньошерівецькій територіальній громаді представлений невеличкими виробництвами. А саме: тротуарної плитки, бетонної огорожі, каналізаційних кілець, миючих засобів, панчішних виробів, взуття, кованих виробів та інше.

Виробництво сконцентроване в приміщеннях колгоспної ферми в селі Горішні Шерівці, Шубранець, Васловівці.

Основними надходженнями до бюджету Горішньошеровецької громади є місцеві податки та збори (56%), податок на доходи фізичних осіб (44%).

Електропостачання в адміністративних селах об'єднаної територіальної громади стабільне, потужністю 50 кв, освітлення є у 58 вулиць, довжина мережі освітлення 62 км.

Із джерел альтернативної енергії в ОТГ тільки міні сонячні електростанції які знаходяться у приватній власності, всього в селах громади їх 30.

Вулична газопровідна мережа є у всіх адміністративних центрах ОТГ, газорозподільна станція знаходиться у селі Задубрівка. В селі Горішні Шерівці за останні роки провівся ряд ремонтних робіт пов'язаних з газопостачанням, на даний момент ситуація з газопостачанням задовільна.

Водопостачання в ОТГ не централізоване, населення переважно використовує воду з власних криниць.. У Шубранці знаходиться станція перекачки води водогону «Днісер Чернівці», звідки вода подається СТОВ «Свіженька мілк» та деяким соціальним установах.

Централізованої єдиної каналізаційної мережі немає, налічується 2600 вигрібних ям.

Збір сміття проводиться систематично, два рази на тиждень. В отг є 3 сміттєзвалища, які відповідають вимогам, та 4 кладовища, які знаходяться в задовільному стані.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі ми провели детальний аналіз сучасного соціально-економічного становища Горішньошеровецької територіальної громади, цей розділ можна назвати центральною частиною наукової роботи. Проведений аналіз допоміг виявити головні особливості та динаміку розвитку громади.

Ми провели комплексний аналіз соціальної сфери. Стан сфери освіти, охорони здоров'я, культури. Проаналізували доступність соціальних послуг, рівень забезпеченості населення соціальною інфраструктурою.

Стан визначено як задовільний, проте було виокремлено ряд проблем.

У цьому розділі також надано детальну характеристику економічного розвитку досліджуваної громади. Завдяки цьому можна оцінити і визначити фактори що можуть простимулювати зростання територіальної громади, оцінити ефективність подальшого розвитку різних галузей та зрозуміти які галузі доцільно розвивати.

РОЗДІЛ 4

ЗМІНИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ У ЖИТТІ ГОРІШНЬОШЕРОВЕЦЬКОЇ ТГ. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

4.1 Зміни у територіальній громаді за період активної фази дослідження

При будь-якому дослідженні потрібно спостерігати за динамікою змін досліджуваного об'єкта. Якщо цей об'єкт територіальна громада, то зміни не минучі. Зокрема через ситуацію України, у всіх громадах та населених пунктах відбуваються динамічні зміни, пов'язані з наявною зараз хвилею міграції населення з України, економічними змінами, процесами декомунізації, особистим бажанням громад розвиватись.

За період активної фази дослідження (2022 – 2024 рр.) у соціально-економічному житті Горішньошеровецької територіальної громади відбулись як і позитивні, так і негативні зміни.

На території громади досі знаходиться тільки одна будівля ЦНАПУ, до якої добираються жителі всіх сіл громади, проте у ній зробили ремонт, що значно покращило комфорт громадян, які звертаються туди за наданням потрібних послуг.

У селі Горішні Шерівці закрилось відділення Нової пошти.

Наприкінці 2023 року у селі Горішні Шерівці відкрилось два магазини мережі «Тано», у селі Задубрівка продуктовий магазин було закрито.

На базі закритого підприємства, що спеціалізувалось на виробництві взуття було розгорнуто виробництво сидушок кариматів для військових. Продукцію зазвичай на волонтерських засадах віддають на фронт, рідше при бажанні клієнтів продають за невисокими цінами.

В Горішньошеровецькій територіальній громаді почав діяти організований вивіз сміття. Раз на тиждень сміттєвіз забирає сміття з вулиць, де його залишають

з цією ціллю жителі сіл. Це однозначно позитивна зміна, кількість несанкціонованих сміттєзвалищ значно зменшилась, як і зменшилась кількість сміття на звалищах та на вулицях, хоча це явище поки не зникло зовсім.

У територіальній громаді з'явився поліцейський офіс. Він розташовується у селі Задубрівка. Це однозначно позитивна зміна, адже до цього у громаді не було призначено жодного представника хранителів правопорядку.

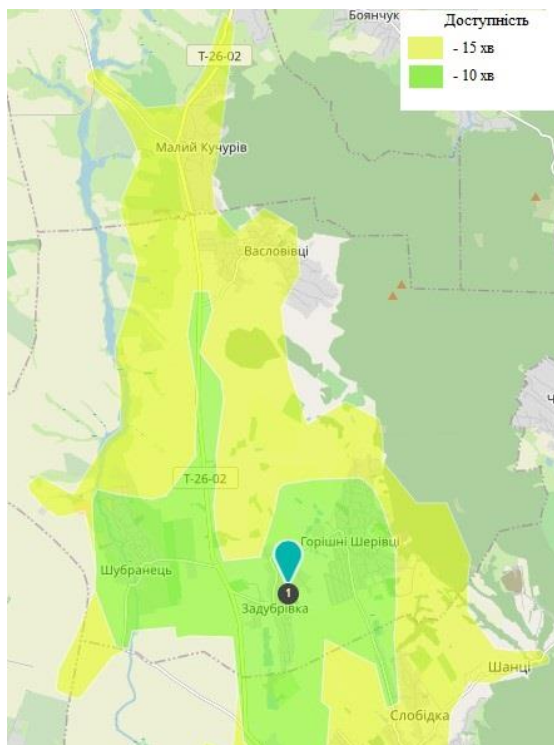
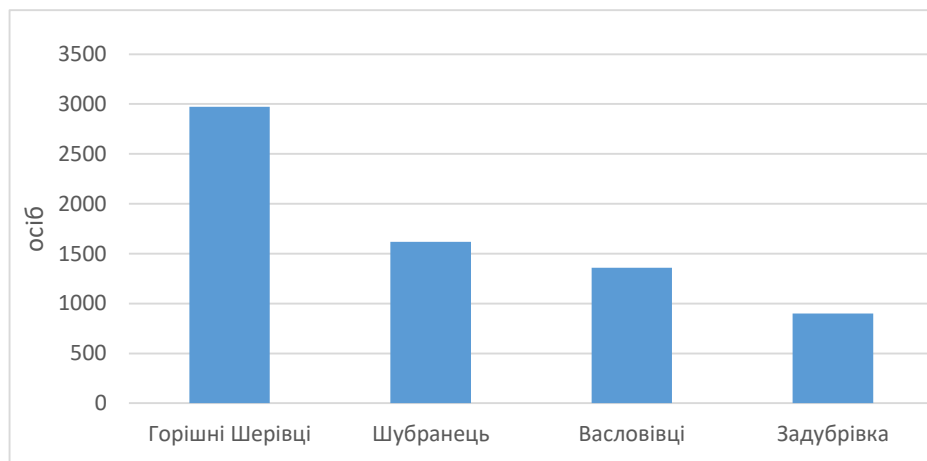

Рис. 4.1 Картосхема Транспортної доступності до поліцейського офісу в межах 15 хв

Станом на 2024 рік кількість населення у Горішньошеровецькій громаді становить 6832 особи, це на 35 осіб більше ніж у 2022 році.

Окремо по селах спостерігаємо наступну ситуацію. На 2024 рік кількість населення у селі Горішні Шерівці становить 2972 особи, можемо побачити, що у адміністративному центрі громади кількість населення збільшилась на 18 осіб. У селі Шубранець наразі проживає 1619 осіб, це на 7 осіб більше ніж при попередньому зборі даних. Позитивну прогресію також спостерігаємо і у інших селах громади: у селі Васловівці населення збільшилось на 9 осіб і становить

1358, кількість населення у селі Задубрівка збільшилась на 1 особу, і показник зараз становить 900 осіб.

Рис.4.2 Діаграма кількості населення по селах станом на 2024 р.

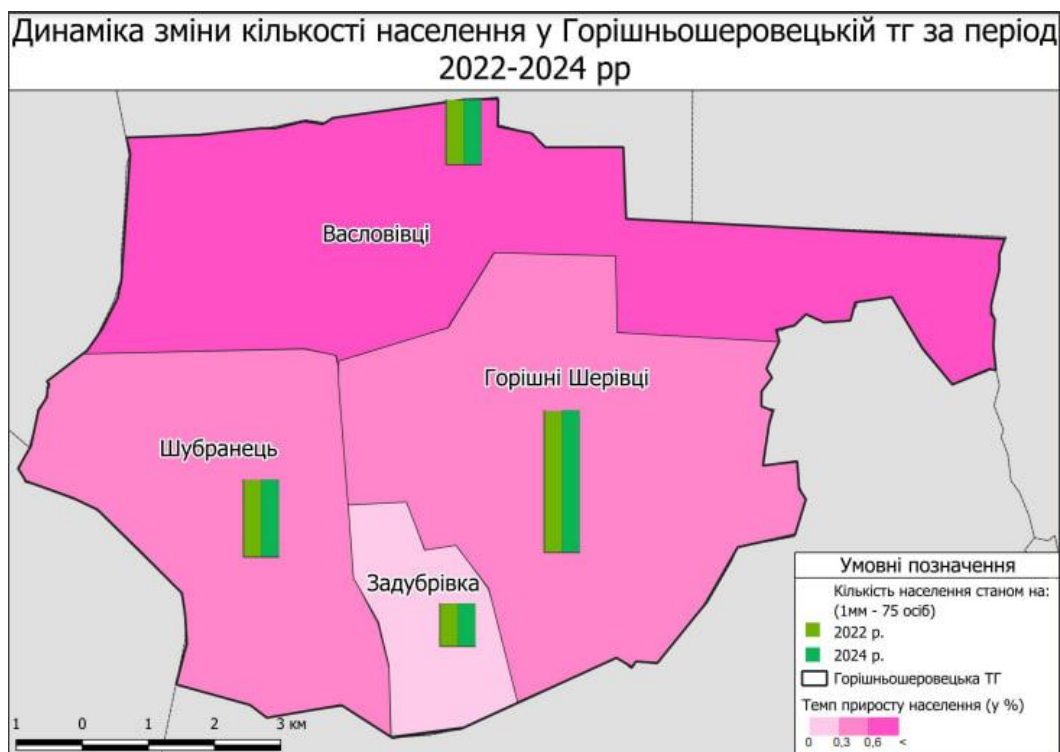

Рис 4.3 Карта динаміки населення Горішньошеровоцької ТГ

За цими даними можна зробити висновок, що у Горішньошеровецькій територіальній громаді за 2022 – 2024 рр. спостерігався позитивний приріст населення.

Загальна густина населення в Громаді у 2024 році становить 85,2 осіб/км², а густина населення забудованих територій, тобто у селитебній зоні – 1447,5 осіб/км²

Розглядаючи події у соціально-економічному житті Горішньогеровецької ТГ варто згадати освітню сферу.

У 2024 році в Горішньошеровецькому ОЗЗСО навчається 344 учнів, кількість персоналу 47 осіб. У Задубрівській філії учнів 58 осіб, персоналу – 11 особи. Васловівський НВК налічує 136 учнів, та 22 особи персоналу, Шубранецький ЗЗСО: учнів – 172, персоналу – 27.

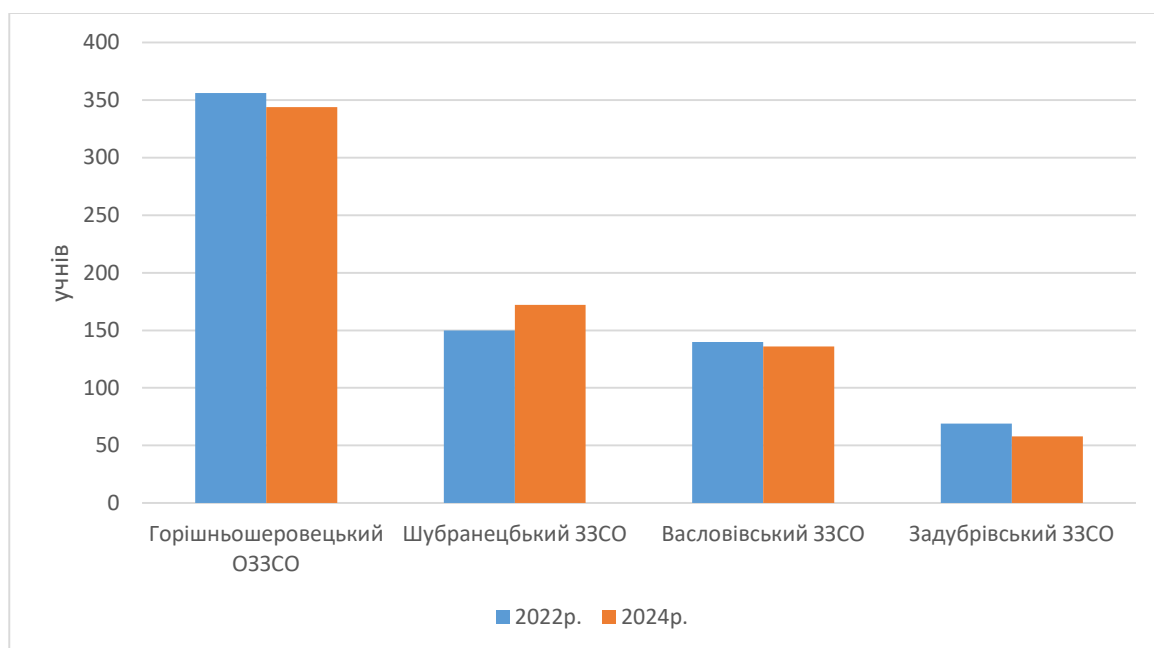

Рис. 4.4 Діаграма динаміки кількості учнів в навчальних закладах громади за 2022-2024 рр.

У загальному тут динаміка негативна, у всіх навчальних закладах крім Шубранецького ЗЗО, спостерігається скорочення кількості учнів та персоналу, це пов'язано з тим, що багатом молодих сімей з дітьми намагаються виїхати з України у зв'язку з війною. Кількість дітей у зв'язку виїзду з країни скоротилась майже у кожному класі.

З позитивних досягнень варто згадати той факт, що Горішньошеровецький ОЗСО у 2023 році посів друге місце в Україні за результатами складання НМТ. Також у Горішньошеровецькому ОЗСО з'явився шкільний автобус, який може підвозити дітей з сіл громади до опорного закладу, та є дуже корисним для того, щоб їздити на різноманітні спортивні та туристичні змагання, у яких члени гуртків які працюють на базі ОЗСО успішно беруть участь

У громаді почався активний процес декомунізації. За 2023, та початок 2024 року було перейменовано ряд вулиць.

Стара назва	Нова назва
-------------	------------

С. Васловівці	
вул. 1 Травня	вул. Ліни Костенко
пров. 1 Травня	пров. Ліни Костенко
вул. 8 Березня	вул. Пилипа Орлика
вул. Галкіна	вул. Ярослава Мудрого
С. Горішні Шерівці	
вул. 30 річчя Перемоги	вул. Незалежності
пров. 1-й 30 річчя Перемоги	пров. 1-й Незалежності
пров. 2-й 30 річчя Перемоги	пров. 2-й Незалежності
вул. 50 річчя Перемоги	вул. Памво Беринда
вул. Ватутіна	вул. Миру
вул. Колгоспна	вул. Осіння
вул. Котовського	вул. Богдана Хмельницького
вул. Макаренка	вул. Шкільна
вул. Пушкіна	вул. Степана Бандери
С. Шубранець	
вул. Колгоспна	вул. Захисників України

4.2 SWOT-аналіз розвитку громади

Для того щоб комплексно оцінити стан розвитку громади, варто скласти SWOT-аналіз. Він дає зрозуміти, які у досліджуваної громади є сильні та слабкі сторони, що в свою чергу допомагає визначити можливості, що відкриваються перед нею, та різноманітні фактори, які можуть перешкоджати бажаному рівню чи темпам розвитку.

SWOT-аналіз розвитку громади	
Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
- Громада розташована поблизу обласного центру і через неї проходить траса обласного значення - Наявність працюючих підприємств і виробництв - Наявність пустих будівель в задовільному стані - Наявність сонячних електростанцій, що активно працюють - Наявне транспортне сполучення окремих сіл з обласним центром - М'який клімат, сприятливий для землеробства - Наявність працездатного населення. - Наявність родовища піску - Наявність історичної спадщини - Добре розвинута сфера послуг (особливо торгівля, громадське харчування)	- Відсутність стратегії розвитку - Відсутність комунального господарства в межах громади - Часткова відсутність освітлення вулиць - Відсутність транспортного сполучення в межах громади - Використання значної частини земель не за цільовим призначенням - Проблема з водопостачанням до закладів освіти у певних селах громади - Недостатнє спостереження за станом водних об'єктів в громаді - Система газопостачання потребує заміни труб - Незадовільний стан доріг - Нестача кваліфікованих працівників
Можливості	Загрози
- Релокація підприємств з територій що постраждали внаслідок військової агресії - Будівництво великих сонячних електростанцій - Розвиток соціальної інфраструктури - Відкриття нових підприємств чи розважальних комплексів - Виробництво продукції на експорт - Залучення інвестицій для розвитку малого та середнього бізнесу громади - Енергетична реформація - Розвиток туризму.	- Прориви у газопроводах - Заростання ставків і русел річок - Засмічення берегів річок - Міграція працездатного населення - Старіння населення - Розвиток тіньового бізнесу за рахунок розкрадання коштів інвесторів - Значне сповільнення розвитку через продовження бойових дій.

Розглянемо детальніше інформацію що подана у SWOT-аналізі, почавши з сильних сторін, та можливостей які вони надають.

Горішньошеровецька громада з усіх сторін межує з громадами Чернівецької області: Мамаївською, Кіцманською, Заставнівською, Юрковецькою сільськими територіальними громадами та Чернівецькою міською територіальною громадою, адміністративним центром якої є обласний центр Чернівецької області місто Чернівці. Така близькість, за умови наявності працюючих підприємств, дає можливість територіальній громаді експортувати свої товари, налагоджувати співпрацю, що підвищує її конкурентоспроможність серед територіальних громад області, або ж на рівні держави.

На території громади присутня транспортна інфраструктура, у селі Горішні Шерівці є невеличка автозаправна станція, а на території села Задубрівка є повноцінна автозаправка.

Серед підприємств, діяльність яких дає громаді можливості для розвитку, можна виділити сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Свіженька мілк» у селі Горішні Шерівці, основним напрямком роботи якого є розведення великої рогатої худоби молочних порід, хоча тут також наявне вирощування різноманітних сільськогосподарських культур. Серед товарів, які може запропонувати дане підприємство – молоко та овочі. За період існування ТОВ «Свіженька мілк» ринком збуту було село Горішні Шерівці, на разі і села громади, експорт продукції не відбувається. Варто зазначити, що у 2023 році було побудовано молокопереробний цех, в якому «Свіженька мілк» планує виробляти йогурти та сметану, та планується розширення підприємства. На даний час цех не запущений. Якщо асортимент товарів та обсяги продукції зростуть, як і планувалось, то у підприємства є можливість продавати свої товари за межами Горішньошеровецької територіальної громади.

На території села Горішні Шерівці діє приватне підприємство «Бомбушкар», підприємство спеціалізується на виробництві кованих виробів,

пресуванні, штампуванні, профілюванні, порошковій металургії. Дане підприємство вже багато років презентує свої вироби на виставках по всій Україні та навіть за її межами. ПП має клієнтів як і в Горішньошеровецькій громаді, так і в інших адміністративних одиницях. Так у 2022 році відбулась релокація з Харківської області та приєднання до пп «Бомбушкар» іншого підприємства з таким самим напрямком діяльності. Наразі власник даного підприємства виїхав з громади і пп «Бомбушкар» продовжує роботу самотужки.

У цьому ж селі дія невеличке підприємство спеціалізацією якого є вироби з гіпсу, ліпнина, колони, та різні декоративні елементи.

У селі Задубрівка займаються вирощуванням туй, які продають не тільки у громаді, а і у місті Чернівці. Села Шубранець і Васловівці займаються рибним господарством, риба та рибні продукти можуть бути товарим на експорт, у цих селах велика площа ставків, а у Шубранці є станція я розведення риби.

Щодо можливості створення нових підприємств чи закладів соціальної інфраструктури, то громада може запропонувати ряд будівель чи земель. Серед них як і такі на яких вже колись існували підприємства, ферми чи виробництва, так і побудовані але закинуті, недобудовані будівлі чи ділянки які ніяк не використовуються. Варто зазначити що всі вони перебувають у приватній власності.

Наведемо приклади: на вулиці Шкільна, біля ДНЗ, розташована велика лвохповерхова будівля, яка будувалась для того щоб стати будинком культури, наразі вона ніяк не задіяна. У будівлі є багато кімнат та великі просторі зали. Доцільним було б пристосувати цю будівлю під гурткову діяльність молоді, зробити спортзал, танцювальний зал тощо, адже дуже багато молоді щодня їде з громади у місто Чернівці, щоб відвідувати різні секції та гуртки.

У громаді багато вчителів займаються репетиторством, і не тільки з дітьми з ТГ, а і з дітьми з сусідніх громад, включаючи Чернівецьку міську, адже освіта у Горішньогеровецькій територіальній громаді розвинута дуже добре. У цій

будівлі ці вчителі могли б винаймати кабінети, облаштувавши які, могли б проводити свої заняття.

У адміністративному центрі розташовувалось підприємство «Євро-люкс Плюс», яке переробляло деревину різних порід, будвало дерев'яні будинки в зруб, лазні, сауни, альтанки, виготовляло дитячі ігрові майданчики, садові меблі та інше. Продукцію цієї фірми можна побачити в Києві, Криму, Німеччині, Іспанії. Наразі на території села підприємство вже не діє, але на його колишній території, яка є досить великою (1,5 га) залишилися будівлі де були цехи та офіс.

Серед місць, де могли б розвиватись нові економічні об'єкти, у селі Горішні Шерівці є пустуючі стайні, колишній комплекс з басейном і більярдом, склади. У селі Шубранець та Задубрівка є території ферм, які вже не працюють, у селі Васловівці приміщення яке залишилось після закритого підприємства.

З плюсів громади хотілось би виокремити прагнення населення використовувати альтернативні джерела енергії. На приватних володіннях у кількох сімей є свої власні сонячні електростанції, які активно працюють і забезпечують їх екологічно чистою електроенергією цілий рік. Позитивний досвід використання сонячних електростанцій свідчить про те, що керівництву громади варто задуматись про часткове, для початку, переведення територіальної громади на альтернативні джерела енергії. Для цього потрібно грамотно вибрати ділянки для сонячних батаре, та вкласти багато капіталу, але в довготривалій перспективі це буде чудовим рішенням.

Наявність піщаного кар'єру на території Горішньошеровецької ТГ також є плюсом для її розвитку. На даний час розробка кар'єру відпущається не на повну потужність, кар'єр заростає, але якщо спрямувати певну кількість ресурсів для того щоб оптимізувати роботу кар'єру, почати розробляти всю ділянку залягання піску то можна значно збільшити обсяги його видобування. Це в свою чергу означає, що можна налагоджувати співпрацю з іншими громадами на основі експорту чистого піску, а бо ж і вторинної сировини в подальшому.

Якщо поєднати добре розвинуту сферу послуг, наявність мальовничих різноманітних пейзажів, лісисисті пагорби, наявність ставків в яких можна купатись, історичну спадщину у вигляді залишків городища древніх людей та близькість до міста Чернівці, то можна припустити, що у Горішньошеровецькій територіальній громаді є передумови до розвитку різних видів туризму та рекреаційних зон, зокрема зеленого сільського туризму чи лісового туризму. Також розвитку туризму у громаді можуть сприяти збережені традиції, такі як маланкування

У будь якій громаді крім позитивних характеристик, є і негативні, Горішньошеровецька територіальна громада не виключення.

Перше, що хотілося б відмітити – це відсутність стратегії розвитку. Стратегія розвитку є дуже важливою для будь якої теритрії. В першу чергу, вона визначає цілі та вектори руху, при її створенні відбувається постановка завдань, які повинні буди виконані, дя того, щоб досягти економічного зростання, підвищити якість життя населення. Якщо стратегії розвитку немає, то шлях до формування успішної, конкурентоспроможної територіальної громади буде довгим, а результати наврядчи будуть стабільними.

Відсутність комунального господарства територіальної громади призводить до таких речей як аварії з газопостачанням та водопостачанням, відсутності освітлення на частині вулиць. Немає ограну який би спостерігав за забезпеченням житлово-побутових потреб населення.

Між селами громади відсятнє пряме транспортне сполучення, з села Васловівці та села Шубранець до адміністративного центру громадине можливо дістатися без пересадок. Вроховуючи те, що у цих селах немає власного ЦНАПУ, не у всіх селах громади є відділення Нової пошти, школи у селах громади є філіями Горішньошеровецького ОЗЗСО, відсутність транспортного сполучення безпосередньо між селами громади є значним недоліком.

Екологічну ситуацію в громаді важко назвати задовільною. Не ведеться регулярного спостереження за станом малих річок громади, береги засмічені, в річки скидають відходи, русла заросли і не чистяться. Велика кількість ставків часто розливається під час сильних дощів і відбувається підтоплення значних частин сіл. Населення безнаказно і неконтрольовано випалює суху рослинність. Часто на різних незаселених територіях збираються несанкціоновані сміттєзвалища.

У Горішньошеровецькій територіальній громаді у зв'язку з економічною ситуацією держави та, власне, громади відбувається відтік працездатного населення. Через недостачу перспектив та робочих місць молодь виїхає з сіл громади, найчастіше у місто Чернівці, на постійне місце проживання, також з 2022 року багато населення виїхало за кордон. Така ситуація є тотожною загальній ситуації в країні, але Горішньошеровецькій ТГ не завадило б провести заходи, які б посприяли збільшенню робочих місць та перспектив для працездатного населення.

Розглядаючи зовнішні чинники, можна скласти наступну таблицю

Сильні сторони	Слабкі сторони
• Стабільна та спокійна політична ситуація • Віддаленість від лінії фронту • Відсутність навколо громади військових об'єктів • Близкість до обласного центру • Поступовий розвиток зовнішньої торгівлі громади	• Відсутність налагодженої економічної співпраці з іншими територіальними громадами • Розташування на великій відстані від залізничних шляхів та автомагістралей загальнодержавного значення
Можливості	Загрози
• Економічна співпраця з обласним центром та іншими громадами • Розвиток туристичного бізнесу • Зростання імміграційних процесів	• Економічна відсталість громади порівняно з оточуючими ТГ • Розв'язок тіньового бізнесу • Відмови з боку інвесторів

З результатів аналізу видно, що наразі великим плюсом, який пов'язаний з зовнішньою політичною ситуацією громади країни є її віддаленість від зони ведення активних бойових дій та від ворожих сусідів. Спокійна політична

ситуація за межами територіальної громади, добре сприяє її внутрішній стабільності та економічному розвитку. У безпосередній близькості до Горішньошеровцької територіальної громади немає стратегічних військових об'єктів, до 2024 року був невеликий пункт ППО, але на даний час його ліквідували.

Горішньошеровецька громада починає більш впевнено себе демонструвати на ринку товарів між громадами та областями, якщо притримуватись даного вектора, то вона може дуже вдало розвивати подальшу співпрацю з територіальними громадами та областями.

У зв'язку з війною відбувається притік працездатного населення з інших областей у громаду приїхають переселенці. Позитивним боком цього явища є притік робочої сили, покращення демографічної ситуації в громаді, тощо. Але у цього явища спостерігались і мінуси. Зі свідчень жителів громади стало відомо, що серед переселенців траплялись родини з різко проросійською позицією, які свідомо намагались нашкодити життю громади своїми діями.

Громади сусіди, крім Чернівецької міської територіальної громади не можуть похвалитись великою кількістю наявності місць для рекреації, та туризму, цю нішу, через ряд причин, які вказані у SWOT-аналізі може зайняти Горішньошеровецька територіальна громада.

Великим мінусом для досліджуваної громади є її віддаленість від залізниць та автошляхів загальнодержавного значення, це значно обмежує економічні можливості, та зменшує інвестиційну привабливість. Підтвердженням може слугувати інформація про те, що іноземні інвестори вже були зацікавлені у покладах піску у селі Горішні Шерівці, та кар'єром на його території, але їх відвернула відсутність залізниці поряд з громадою.

Висновки до розділу 4

Останній розділ роботи присвячений виявленню ключових проблем та окреслення перспектив соціально-економічного розвитку Горішньошеровецької територіальної громади. Завдяки аналізу з попереднього розділу у ньому було сформовано стратегічні рекомендації для територіальної громади.

Було детально проаналізовано зміни у Горішньошеровецькій громаді за період активної фази дослідження. Було виявлено як і позитивні зрушення, так і виклики які продовжили посилюватись.

Ключовим інструментом для оцінки потенціалу громади став SWOT-аналіз.

Провівши його ми змогли системазувати та описати сильні сторони громади (наприклад, зручне розташування, туристичний потенціал, тощо), визначити слабкі сторони (наприклад, трудові міграції, незадовільний стан доріг, тощо). З отриманих даних вийшло визначити можливості та загрози для громади.

Проведений аналіз не тільки підсумував попередні висновки, але і надав ясну картинку конкурентних переваг та сфер ризику для громади.

ВИСНОВКИ

Отже, проведене нами дослідження виявило, що Горішньошеровецька територіальна громада має багато перспектив для свого подальшого розвитку. Через те, що ТГ утворилася нещодавно, тут не було проведено реформ чи розпочато нові проєкти, проте за сприяння влади та громадськості у Горішньошеровецької територіальній громаді є всі шанси стати конкурентоспроможною на державному ринку громадою, популярним туристичним місцем, процвітаючою територією з високим рівнем якості життя населення.

Згідно мети дослідження ми вивчили сучасне соціально-економічне становище Горішньошеровецької ТГ і змогли виокремити перспективні шляхи її розвитку, під час дослідження ми змогли виконати ряд поставлених завдань.

Боло визначено, що соціально-економічне становище містить в собі тенденції й закономірності соціального життя та соціальних процесів, містить кількісну характеристику досліджуваних закономірностей в нерозривному зв'язку з якісною визначеністю, має міцні відповідні взаємозв'язки, певні соціальні процеси. та також оцінює певні перспективи їхнього розвитку за певних умов. Визначили, що регулюванням процесами децентралізації, слідкуванням за розвитком і процесами в громадах, визначенням норм і вимог до територіальних громад займається законодавство України.

В чинному законодавстві України вказано, що є необхідним для нормального функціонування громади, її процвітання та для можливих перспектив соціально-економічного розвитку.

У процесі дослідження з'ясувалось, що на даному етапі економіка Горішньошеровецької територіальній громади не перебуває в стані занепаду, але владою ігнорується багато перспектив та можливостей, не має активного розвитку та не здійснюються заходи що до економічного зростання.

Ми прослвдкували зміни у громаді за період активної фази дослідження, визначили тенденції розвитку, провели SWOT-аналіз досліджуваної громади, визначили вектори руху та можливі шляхи розвитку.

Громада достатньо забезпечена соціальною інфраструктурою, але, вірогідно, молоді не відчуває у Горішньошеровецькій громаді перспектив для своєї реалізації, адже виїхає жити в місто чи за кордон.

Головними проблемами у грромаді визначено відсутність комунального господарства, яке б слідкувало за станом доріг, водо- і газопостачання, тощо. Відсутність прямого транспортного сполучення між усіма адміністративними одиницями, бездіяльність громади що до заохочення інвесторів і підприємців, старіння населення, нестача кваліфікованих кадрів, у зв'язку з міграцією працездатного населення за межі громади.

Проте також були помічені перспективи для громади, зокрема розвиток зелених видів туризму та енергетична реформація. На основі дослідження провели і подали у роботі SWOT-аналізу розвитку громади

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беленький П.Ю. Дослідження проблем конкурентоспроможності // Вісн. НАН України. 2007. №5. С.9-18.
2. Богданова Т. І. Якість життя населення – як мета політики соціально-орієнтованої держави. //Вісник соціально-економічних досліджень. Вип.37. Одес. держ. екон. ун-т. Одеса: ОДЕУ, 2009. С.8-15.
3. Васильченко В. С., Гриненко А. М., Грішнова О. А., Керб Л. П. Управління трудовим потенціалом : навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 403 с.
4. Географія рідного краю. Чернівецька область : підручник / Я.І. Жупанський, М.Д. Заячук, Я.П. Скрипник, П.О. Сухий, А.Г. Тюфтії. Чернівці, 1999.
5. Географо-екологічні аспекти функціонування сільськогосподарського виробництва обласного регіону : автореф. дис... канд. геогр. наук : 11.00.02 / М. Д. Заячук ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2000.
6. Даценко Г. В. Чинники зовнішнього та внутрішнього фінансового середовища підприємств безпосереднього і непрямого впливу // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2010. № 6. С. 198-202.
7. ДБН Б.2.4-1-94 Планування і забудова сільських поселень.
8. Економічна теорія / за ред. В.А. Предборського. К.: Кондор, 2003.
9. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення: 07.06.2025).
10. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 07.06.2025).
11. Ідея збалансованості розвитку і якість життя населення // Л.Г. Руденко, І.В. Гукалова. Український географічний журнал. 2005.
12. Лісовський С. А. Основи сталого (збалансованого) економічного, соціального, екологічного розвитку. Житомир: Полісся, 2007. 108 с.

13. Організація соціально-економічного розвитку територіальних громад / А. С. Полторак. Modern Economics. 2022. № 33(2022). С. 88-98.
14. Особливості місцевого економічного розвитку окремих територіальних громад / І.В. Петрик, Т.О. Горобець, М.Д. Даценко. 2022.
15. Реалізація реформи децентралізації в Україні: актуальні питання модернізації системи публічного управління / І. В. Ярошенко, І. Б. Семигуліна. Проблеми економіки. 2016. № 2. С. 67–73.
16. Рівень і якість життя населення : монографія / під заг. ред. Є. П. Кушнарьова. Х.: Видавничий Дім „ІНЖЕК”, 2004. 272 с.
17. Сайт Горішньошеровецької територіальної громади. URL: <https://grsh-gromada.gov.ua/>.
18. Сайт Децентралізації в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua/>.
19. Соціальна статистика : підручник / Л.Ф. Удотова. К.: КНЕУ, 2002.
20. Соціально-економічна картографія : підручник для студ. географ., топографо-геодезичних, екон. спец. вищ. і серед. навч. закладів / Я. І. Жупанський, П. О. Сухий. Чернівці, 1996.
21. Статут Горішньошеровецького ОЗЗСО.
22. Сухий П.О. Формування та розвиток агропродовольчого комплексу західноукраїнського регіону (суспільно-географічний аналіз) : дис. ... д-ра геогр. наук : 11.00.02 ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2009.
23. Топчієв О. Г. Регіональний розвиток України і становлення державної регіональної політики / О. Г. Топчієв, Т. М. Безверхнюк, З. В. Тітенко ; Національна академія державного управління при Президентові України. ОРІДУ НАДУ, 2005. 262 с

ДОДАТОК А

Земельні ресурси Горішньошеровецької територіальної громади

Види земель	Площа, га	% від загальної площі земель
Загальна площа земель	8020	
землі житлової та громадської забудови	505,56	6,3
землі сільськогосподарського призначення	940,15	11,7
землі історико-культурного призначення	20	0,2
землі лісогосподарського призначення	2894	36,1
землі водного фонду	190,27	2,4
землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони тощо	0,7768	0,009
Землі передані в оренду - всього	208	2,6
сільськогосподарського призначення	50,23	0,6
водного фонду (ставки)	138,26	1,7
промислового призначення	20	0,2

ДОДАТОК Б

Об'єкти соціальної інфраструктури Горішньошеровецької територіальної громади

Об'єкти	с. Горішні Шерівці	с. Задубрівка	с. Шубранець	с. Васловівці	ПРИМІТКИ
Сільські ради	Горішньошеровецька сільська рада, Задубрівська 1	Задубрівська сільська рада, вул. Амбросій Параски 3	Шубранецька сільська рада, вул. Головна 80	Васловівська сільська рада, вул. Головна 24	Горішньошеровецька сільська рада : https://grsh-gromada.gov.ua/
Школи	Горішньошеровецький ОЗЗСО, вул. Макаренка 10	Задубрівська ЗОШ, вул. Щербини 43	Шубранецька ЗОШ, вул.Шкільна 12	Васловівська ЗОШ, вул. Головна 52	Задубрівська, Шубранецька та Васловівська загальноосвітні школи є філіями Горішньошеровецького опорного закладу середньої освіти. Сайт Горішньошеровецького ОЗЗСО:

					https://gshozzso.blogspot.com/
Заклади дошкільної освіти	Горішньощеровецький НВК, вул Макаренка 13	Задубрівський НВК, вул. Щербини 43	Шубранецький центр розвитку дитини, вул.Головна, 83а	Васловівський НВК, вул Головна 52	Сайт Шубранецького центру розвитку дитини: https://sites.google.com/view/dnzshubr/
Медичні установи	Лікарська амбулаторія, вул Задубрівська 2	-	Амбулаторія ЗПСМ, вулиця Головна , 80Б	Амбулаторія ЗПСМ, вулиця Головна , 35	
Магазини	Магазин "Тано", вул. Головна, 85; магазин "Корона"; магазин "Продукти"; магазин "Тано", будівельний магазин	3ї2 продуктових магазини	4 продуктових магазини-	3 продуктових магазини-	

Ресторани бари, сауни тощо	Ресторан "Плесо"; ресторан "Лаванда", вулиця Головна, 51; ресторан "Корона", ресторан "Панський двір"	Ресторан "Сазан"; сауна "Фільварок", вул.Параски Амбросій, 7;	-	-	
Поштові відділення	Укрпошта, вул Задубрівська 1	-	Нова Пошта. Поштове відділення №1. Шубранець, вул Л. Українки, 41	Нова Пошта. Поштове відділення №1. Васловівці, вул. Зелений Гай 1; Укрпошта, вул. Головна 24	
Парки	Парк ім. Тараса Шевченка, між вул. Макаренка та вул. 30-річчя Перемоги	-	-	-	
Стадіони	Вулиця Макаренка, 10, Горішні Шерівці, Чернівецька область.	Вулиця Щербини 43, Задубрівка, Чернівецька область.	Окраїна села	Вулиця Головна 52, Васловівці, Чернівецька область.	

Спортивні майданчики	Горішні Шерівці, Макаренка 10 А	-	-	-	
Культові споруди	Церква ХВЄ та Православна церква на вул. Головна	Свято-Михайлівська церква, Свято-Михайлівський храм УПЦ - вул Щербини 22	Дім Молитви ЄХБ (Євангельських Християн Баптистів)	Жіночий монастир Преображення Господнього (ЧБЄ ПЦУ), вул. Гакмана, 10; Свято-Успенський храм	
Пам'ятники	Пам'ятник односельчанам полеглим в Другій світовій Війні, пам'ятник Тарасу Шевченку	Пам'ятник Миколі Щербині, пам'ятник Тарасу Шевченку	Пам'ятник односельчанам полеглим у Другій світовій війні, пам'ятник Тарасу Шевченку	Пам'ятник полеглим односельчанам	Микола Щербина - молодий солдат прикордрнник, житель села Задубрівка, відважно помер прикриваючи відступ товаришів коли в село в'їжджали фашиські танки

Об'єкти з лікувальними властивостями	Ставок Гуркало	-	-	-	Ставок Гуркало - ставок вода в який тече з підводного джерела. Жителі села вірять що криштально чиста вода має цілющі властивості.
Пам'ятки історії	2 стоянки давніх людей, давньоруське городище	Залишки поселень	Стоянка давніх людей	Стоянка давніх людей	Історія сіл громади сягає у далеке минуле. На околиці сіл Горішні Шерівці та Задубрівка виявлено залишки поселень трипільської культури бронзової доби

					(III-II тис. до н. е.).
--	--	--	--	--	----------------------------

ДОДАТОК В

Рис 1. Несанкціоноване сміттєзвалище у селі Горішні Шерівці

Рис 2. Приватна сонячна електростанція у ТГ

Рис. 3. Оновлений фасад ЦНАПу

Рис. 4. Один з магазинів мережі «Тано»